

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Analýza jazyku postavy Nány v korejských překladech
Čapkova dramatu R.U.R.**

Analysis of Nana's Language in the Korean Translations of Capek's
Drama R.U.R.

OLOMOUC 2023, Bc. Lucie Snášelová

vedoucí diplomové práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Snášelová', with a long, sweeping flourish extending upwards and to the right.

V Olomouci dne 10. prosince 2023

Bc. Lucie Snášelová

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Lucie Snášelová
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název diplomové práce:	Analýza jazyku postavy Nány v korejských překladech Čapkova dramatu R.U.R.
Vedoucí práce:	Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.
Počet stran:	86
Počet znaků:	135 000
Počet titulů použité literatury:	31 + 21 IZ
Počet příloh:	0

Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem došlo k překladu nespisovné řeči postavy Nány z Čapkova slavného dramatu R.U.R do korejštiny. K tomu byly využity dva korejské překlady, od Kim Hüisuk (2015) a Ju Sönbi (2020). K naplnění cílů byla použita metoda komparace a následné analýzy prostřednictvím Pymovy typologie překladových řešení. Zkoumány tak byly nejen postupy, kterými byla řeč Nány překládána do korejštiny, ale ohled byl brán i na oblast lexikální a pragmatickou. V rámci analýzy byly použity i poznatky ze zpracované teorie, která se zabývá jazykovými útvary obou jazyků, způsobem překládání korejštiny a problematikou při překladu.

Klíčová slova: teorie překladu, literární překlad, translatologická analýza, překlad nespisovná řeč, R.U.R

The aim of the thesis is to explore the translation of Nana's interdialect from Capek's famous drama, R.U.R. The Korean translations used for this were done by Kim Huisuk (2015) and Yu Sonbi (2020). To accomplish this, a comparative method was used together with eventual analysis through Pym's typology of translation solutions. Processes researched were not limited to only translation methods, but they also include pragmatics and lexicology. Within the analysis, insights from the theoretical part of the thesis were used to address linguistic forms in both languages, the translation methods of Korean, and challenges in translation were also incorporated.

Keywords: translatology, literary translation, translation analysis, translation of informal speech, non-literary speech, R.U.R

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D. za její užitečné rady a poskytnuté materiály při vypracování diplomové práce. Také bych ráda poděkovala všem svým blízkým, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 Počátky české literatury a českého jazyka v Jižní Koreji.....	9
1.1 Česká literatura v Jižní Koreji.....	9
1.2 Výuka českého jazyka na jihokorejských školách.....	10
2 R.U.R.....	12
2.1 Rozbor díla.....	12
2.2 Uvedení R.U.R v Jižní Koreji.....	13
3 Rozdíly mezi jazykovými útvary českého a korejského jazyka	15
3.1 Jazykové útvary českého národního jazyka.....	15
3.2 Jazykové útvary korejského jazyka	16
4 Teorie překladu	19
4.1 Základní princip překladu	19
4.2 Tradiční typy překladu	19
4.3 Překladačská řešení podle Pyma.....	21
4.4 Problémy překladu	28
4.4.1 Estetická problematika překladu	28
4.4.2 Překládání divadelních her	31
4.4.3 Překlad nespisovných prvků.....	33
5 Překládání z korejštiny a do korejštiny	35
5.1 Jazyk	35
5.2 Gramatika.....	37
5.3 Význam.....	39
5.4 Slova	42
5.5 Stylistické tóny textu.....	43

5.6	Kultura	45
6	Analýza.....	47
6.1	Představení autorek překladů.....	47
6.2	Metody analýzy překladu.....	48
6.3	Analýza a komparace překladů.....	50
	DISKUZE.....	79
	ZÁVĚR.....	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83

Ediční poznámka

Korejské písmo je přepsáno dle české vědecké transkripce, původní termín či jméno v hangŭlu bude následovat v závorce. Korejská jména či termíny, které se v textu opakují, již budou dále psány bez hangŭlu uváděného v závorkách. Kurzívou jsou označeny pouze korejské termíny či fráze, jména zůstávají beze změny.

Diplomová práce bere v potaz pouze Jižní Koreu, nikoliv Koreu jako celek. Je-li v textu použit termín Korea, je tím myšlena pouze ta Jižní. V textu se vyskytuje i s oficiálním názvem Korejská republika.

ÚVOD

Český jazyk jako takový je při překladu do cizích jazyků jistě náročný. O to náročnější může být, setká-li se překladatel s jazykovými prvky, například interdialekty, které určitým způsobem mohou formovat charakter konkrétní postavy.

Pro tuto diplomovou práci byly zvoleny dva korejské překlady Čapkova dramatu R.U.R. v podání Kim Hüisuk z roku 2015 a novější překlad z roku 2020 od bohemistky Ju Sönbi. V obou překladech byla bodem zájmu postava Nány, která jako jediná v dramatu mluví nespisovně, konkrétně používá obecnou češtinu, jež je interdialektem, který převládá převážně na území Čech a západní Moravy. Cílem práce je tak zjistit, zda překladatelky při převodu postavy do korejského znění tyto jazykové prvky obdobně zachovaly, či použily naopak jiné prostředky. Mimo to je kladen důraz na celkový charakter postav Nány a cílem je i zjistit, jakým způsobem došlo k převedení této postavy právě do korejských překladů.

Práce je rozdělena na literární a praktickou část. Literární část se v první kapitole nejdříve zabývá počátky zájmů o českou literaturu a český jazyk v Jižní Koreji. Po ní následuje stručné představení celosvětově známého Čapkova díla R.U.R. V třetí kapitole jsou stručně rozděleny jazykové útvary českého i korejského jazyka. Následující kapitola je zaměřena na teorii překladu, kde jsou představeny typologie překladu od R. Jakobsona, E. A. Nidy a P. Newmarka. Jsou zde vyčleněny i jednotlivá překladatelská řešení podle A. Pyma, pomocí kterých jsou v praktické části analyzovány oba zmíněné překlady. Dále jsou zde shrnuty i nejčastější problémy, se kterými se překladatel může setkat, a které určitým způsobem souvisí se zkoumaným jevem v této práci; problematika překladu divadelních her, nespisovné řeči a problematika estetická. Poslední kapitola se pak už zaměřuje konkrétně na překlad korejštiny, a to nejen z ní, ale i do ní. V potaz jsou zde brány oblasti gramatické, významové, kulturní a další.

V praktické části jsou analyzovány jednotlivé repliky Nány v původním znění i v obou korejských překladech. Pro jejich analýzu byla zvolena Pymova typologie překladatelských řešení, a to především díky její jednoduché aplikaci a také proto, že je použitelná na více jazyků. Kromě překladatelských postupů jsou sledovány i změny z oblasti lexikální a pragmatické.

Závěrečné kapitoly jsou věnovány diskuzi a stručnému shrnutí závěrů vycházející z této diplomové práce.

1 Počátky české literatury a českého jazyka v Jižní Koreji

1.1 Česká literatura v Jižní Koreji

První pravděpodobný výskyt české literatury v Korejské republice lze zařadit do doby japonské okupace ve 30. letech, kdy byla některá tehdejší česká díla překládána přes japonštinu do korejštiny, což byl případ právě R.U.R od Karla Čapka. Tyto počátky české literatury v Koreji však byly spíše výjimkou, jelikož až do konce minulého století neexistovalo podle Kim Kjudžina (김규진) v Koreji téměř žádné širší povědomí o češtině či tehdejším Československu jako takovém.¹

O prohloubení zájmu veřejnosti o českou literaturu se postaralo až Kunderovo dílo Nesnesitelná lehkost bytí (1985), jež bylo do korejštiny poprvé přeloženo z němčiny v roce 1988. O dva roky později pak toto dílo přeložil přímo z češtiny korejský bohemista a profesor Kim Kjudžin a lze jej považovat za jedno z nejvýznamnějších děl české literatury v Korejské republice, což dokazuje i fakt, že má zde přes 100 000 prodaných výtisků.² Kim Kjudžin, se svým kolegou, bohemistou Kwon Čä-ilem (권재일), se postarali o další překlady Kunderových děl, jako jsou například Žert (1967), Kniha smíchu a zapomnění (1979), Valčík na rozloučenou (1972). Ačkoliv se jedná o kvalitně zpracované překlady³, Kundera si přál, aby se jeho díla překládala pouze z francouzštiny, z tohoto důvodu pravděpodobně další překlady jeho děl přímo z českého jazyka již nevzniknou.⁴

Kundera nebyl jediným překládaným českým autorem, mimo jiné se začala od 90. let překládat díla přímo z češtiny i od již zmiňovaného Karla Čapka nebo také například Václava Havla, Jaroslava Haška, Josefa Škvoreckého, Eduarda Petišky a Bohumila Hrabala. Z novějších děl bylo přeloženo Kim Kjudžinem například Druhé město (2005) od spisovatele Michala Ajvaze. Dle slov Kima Kjudžina (2021) nynější nakladatelství o současnou českou prózu nejeví

¹ KIM, Kjudžin. Česká literatura v Korejské republice. *Slovo a Smysl: Bohemistika doma a ve světě*, roč. 9 (2012), č. 18. [online]. [cit. 2023-08-11] Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/407>

² Tamtéž.

³ Kim Kjudžin se při rozhovoru pro měsíčník PLAV zmiňuje, že pár let po překladu Kunderova díla *Žert* v podání Kwon Čä-ila jedno nakladatelství oslovilo profesora francouzštiny, který by dílo přeložil znovu. Přestože na překladu začal pracovat, po přečtení již existujícího překladu z češtiny usoudil, že by dílo již lépe přeložit nedokázal.

⁴ Rozhovor Kim Kjudžina vedený Olgou Pavlovou. Originály v češtině studenti někdy musí „protrpět“. *PLAV: Měsíčník pro světovou literaturu*, roč. 3 (2021), [online]. [cit. 2023-08-11] Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2021/04/03-2021-rozhovor2/>

příliš velký zájem, což je nejspíše důvodem, proč právě drtivou většinu přeložených českých děl dnes tvoří česká literatura, která vznikla do roku 1989.⁵

1.2 Výuka českého jazyka na jihokorejských školách

Zatímco výuka korejštiny na území České republiky započala již ve 40. letech na Orientálním ústavu a od roku 1950 jako obor na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, jihokorejští studenti si museli na výuku češtiny ještě několik desítek let počkat. Bohemistika se totiž v Korejské republice začala rozvíjet až ke konci 20. století.

Studium jazyků východní Evropy bylo zahájeno v roce 1987 na Korejské univerzitě zahraničních studií⁶ (Hankuk University of Foreign Studies, dále jako HUFSS) otevřením Fakulty východoevropských studií (College of Central and East European Studies). Pod ní dnes mimo katedru českých a slovenských studií spadají i katedry polštiny, rumunštiny, maďarštiny, ukrajinštiny a jižních slovanských jazyků. Katedra českých a slovenských studií vznikla v roce 1988, dva roky předtím, než došlo k oficiálnímu navázání diplomatických vztahů mezi tehdejším Československem a Jižní Koreou. HUFSS se tak dnes může pyšnit nejen tím, že jako první jihokorejská univerzita začala nabízet studium češtiny jako hlavní obor v programu bakalářském, magisterském i doktorském, ale také je zároveň doposud jedinou. V omezeném rozsahu výuku češtiny nabízí i Yonsei University a Korea University v hlavním městě, žádná z nich ale češtinu nenabízí jako samostatný obor, nýbrž jako doplňkový kurz při studiu rusistiky.⁷

První rok katedra přijala 30 studentů, po zmíněném navázání vztahů mezi oběma zeměmi se pak od roku 1990 zvýšila kvóta z 30 na 40 studentů. Tentýž rok katedra českého jazyka vyslala první skupinu devíti studentů včetně jednoho vedoucího profesora na letní jazykový kurz na Karlovu Univerzitu v Praze a od roku 1991 započala na základě smlouvy výměna profesorů mezi oběma univerzitami.⁸

⁵ To dokazují i výsledky průzkumu prováděné Ministerstvem kultury, sportu a kulturního ruchu z roku 2021, kde bylo zjištěno, že pouze 43 % Korejců má zkušenost se čtením literatury a v průměru přečtou pouhých 2,3 knih.

⁶ HUFSS byla založena v roce 1954 za účelem podpory mezinárodních vztahů Jižní Koreje prostřednictvím studia cizích kultur, jejich ekonomiky, politiky, jazyka a literatury.

⁷ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. O češtině a její výuce v Jižní Koreji. *Bohemystika*, Roč. 1 (2011) č. 11. s. 14-26.

⁸ Katedra českých a slovenských studií na HUFSS, [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: http://builder.hufs.ac.kr/user/indexSub.action?codyMenuSeq=4619842&siteId=czeh&menuType=T&uId=1&sortChar=A&menuFrame=left&linkUrl=1_2.html&mainFrame=right

Významní jihokorejští bohemisté

Za historicky nejvýznamnější jihokorejské bohemisty je možné jednoznačně označit zakladatele oboru, profesory Kim Kjudžina a Kwon Čä-ila, a to nejen proto, že oba stáli za vznikem první bohemistiky v Jižní Koreji, ale zároveň tvoří jejich překlady více než 80 % podíl z celkově přeložených děl z češtiny do korejštiny do roku 2012.

Kim Kjudžin původně studoval ruštinu na HUFS a po svých promocích nastoupil jako asistent v Ústavu ruských studií na univerzitě Hanyang v Soulu.⁹ K češtině se dostal vcelku náhodou, když tehdejší ministerstvo školství vypsal výběrové řízení na čtyřleté stipendium v zahraničí pro studium jazyka některého z komunistických zemích. Roku 1980 tak začal studovat prvně na univerzitě v Michiganu, kde absolvoval základní kurz českého jazyka u lektorky Evy Eckertové, posléze se přesunul na Chicagskou univerzitu a zde začal studovat českou literaturu a kulturu u profesora Františka Svejkovského. Vrátil se až v roce 1989, kdy začal s výukou českého jazyka a literatury na HUFS, kde jako profesor působí dodnes.¹⁰ V minulosti mimo jiné působil i jako ředitel Balkánského institutu východní Evropy a jako viceprezident Global Campus HUFS. V roce 2021 získal Cenu Jiřího Theinera¹¹ při příležitosti 26. ročníku mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha. Je tak vůbec prvním spisovatelem z Asie, který tuto cenu obdržel.¹²

Kwon Čä-il, stejně jako jeho kolega, absolvoval rusistiku na HUFS. Češtinu pak studoval zprvu na univerzitě v Indianě a později na univerzitě v Chicagu. Svá doktorská studia úspěšně dokončil na Ústavu české literatury na Masarykově Univerzitě, kromě toho byl také prvním vyslaným korejským lektorem pro výuku korejštiny na Karlově Univerzitě. Své dojmy z roku stráveného v Praze na UK popsal v článku v Bulletinu katedry bohemistiky na HUFS „JARO“ – Můj život v Česku.¹³

⁹ Kim Kyuchin (Kju-Džin). *České literární centrum*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/bohemist/kim-kyuchin-kju-dzin-cz-2/>

¹⁰ Rozhovor Kim Kjudžina vedený Olgou Pavlovou. Originály v češtině studenti někdy musí „protrpět“. *PLAV: Měsíčník pro světovou literaturu*, roč. 3 (2021), [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2021/04/03-2021-rozhovor2/>

¹¹ Cena Jiřího Theinera je pojmenována po dlouholetém šéfredaktorovi časopisu Index on Censorship, který vychází ve Velké Británii od roku 1972 a zaměřuje se na problematiku svobody slova. Cena je udělována jednou za rok v rámci mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha.

¹² Letošním laureátem Ceny Jiřího Theinera se stal jihokorejský profesor Kim Kjo-čin. *Velvyslanectví České republiky v Soulu*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/seoul/cz/uzitecne_odkazy/letosnim_laureatem_ceny_jiriho_theinera.html

¹³ PUCEK, Vladimír. Dějiny koreanistiky. *Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu*. 2015. s. 41. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: http://korea.ff.cuni.cz/system/files/dejiny_koreanistiky.pdf

2 R.U.R

2.1 Rozbor díla

Čapková divadelní hra R.U.R je drama z roku 1920, na kterém poprvé pracoval bez pomoci svého bratra Josefa. Na druhou stranu, byl to údajně právě jeho bratr Josef, jenž přišel se slovem „robot“ které bylo poprvé použito právě v R.U.R, a které později zdomácnělo ve všech jazycích po celém světě.¹⁴ Své první premiéry se hra dočkala už 2 měsíce po vydání, dne 2. ledna 1921 se konala v ochotnickém spolku Klicpera v Hradci Králové. V Národním divadle v Praze v režii V. Nováka se pak premiéra konala 25. ledna.¹⁵

Literární žánr díla Čapek v roce 1921 definoval jako utopické dílo a utopii vysvětluje následovně: „*Líčiti poměry, jež skutečně nejsou a nikdy nebyly; umístiti je do nekontrolovatelné dálky prostoru nebo času; uvolnit se od blízké a pevné skutečnosti...*“ (1959: 85). Utopie se zároveň stala ve 20. století jednou z nejoblíbenějších variant fantastické literatury a konkrétně v této době R.U.R patřilo k jedním z nejúspěšnějších dramát v evropském divadle.¹⁶

Hra je Čapkem definovaná jako kolektivní drama o vstupní komedii a třech dějstvích. Děj se odehrává na blíže nespecifikovaném ostrově, kde se vyrábí roboti, kteří představují levnou pracovní sílu a nahrazují tak práci člověka. V úvodu hry (vstupní komedie) přijíždí na ostrov Helena, dcera prezidenta Gloryho, která si klade za cíl bojovat za lidská práva pro roboty, chce je osvobodit a naučit je lásce. Setkává se s dalšími lidskými obyvateli ostrova; s centrálním ředitelem R.U.R Dominem, generálním technickým ředitelem inženýrem Fabry, přednostou fyziologického a výzkumného oddělení doktorem Gallem, přednostou Ústavu pro psychologii a výchovu Robotů doktorem Hallemeirem, generálním komerčním ředitelem Busmanem a šéfem staveb Alquistem. Ti ji vysvětlí chod továrny na roboty a do Heleny, jakožto jediné mladé ženě na ostrově, se zamilují. Ta si pak bere Harryho Domina za muže.

První dějství se odehrává o deset let později, kdy se výroba robotů rozšířila do celého světa a jejich síly se začalo využívat i v krvavých bojích proti lidské rase. Helena se společně se svou služebnou Nánou dozvídá krutou pravdu o robotech i o tom, že lidské ženy přestávají rodit děti, načež na tento popud spálí tajný recept na výrobu robotů. Mezitím dochází ke vzpourám robotů, kteří mají v úmyslu zničit celou lidskou existenci.

¹⁴ ČAPEK, Karel. O slově robot. *Lidové noviny*. 24. 12. 1933. <https://www.lidovenoviny.cz> [online]. [cit. 2023-08-12]. Dostupné z: <https://www.lidovenoviny.cz/ctecka.aspx?d=24.12.1933&e=LN1#strana=12>

¹⁵ HALÍK, Miroslav. *Karel Čapek: život a dílo v datech*. Praha: Academia, 1983, s. 32-34

¹⁶ ČERNÝ, František. *Premiéry bratří Čapků*. Praha: Hynek, 2000. s. 72-73

V druhém dějství už roboti vyvraždili celé lidstvo a obléhají továrnu s posledními lidskými přeživšími. Domin chce navrhnout robotům výměnu receptu za jejich vlastní život, avšak Helena přiznává, že jej spálila. Roboti vtrhnou do továrny a postupně všechny pozabíjí.

V posledním dějství je naživu už pouze šéf staveb Alquist, kterého roboti uštedřili z důvodu, že celý život, jako oni, pracuje rukama. Je pro ně ale nucen hledat tajemství výroby robotů, protože bez něj i robotům hrozí za několik let vyhynutí. To se mu sice nepodaří, avšak v závěru hry zjišťuje, že dva z robotů se do sebe zamilovali a jsou tak nadějí na počátek nového lidstva.

R.U.R je pravděpodobně jedním z nejvlivnějších Čapkových dramát a vyvolalo obrovský ohlas, což dokazuje i fakt, že během prvních tří let bylo přeloženo hned do třiceti jazyků.¹⁷

2.2 Uvedení R.U.R v Jižní Koreji

O první představení díla v Koreji (která byla tehdy okupována Japonci) se postaral významný spisovatel I Kwangsu (이광수), jenž v roce 1923 představil zápletku hry v časopise *Tongmjöng* (동명) s názvem článku *Indžoin* (인조인), který v překladu znamená „umělí lidé“.¹⁸ Tehdy bylo dílo přeloženo pouze částečně. Od toho okamžiku se stalo dílo atraktivnější i pro další literární osobnosti, například v roce 1925 napsal spisovatel a literární kritik Kim Kidžin (김기진) dva články o Čapkovi do novin *Tongailbo* (동아일보). Původní dílo bylo kompletně přeloženo téhož roku spisovatelem Pak Jöngghi (박영희) a publikováno sériově prostřednictvím časopisu *Kebjök* (개벽). Je pravděpodobné, že v obou případech autoři vycházeli z japonských překladů.¹⁹

Uvést Čapkovu hru na korejská jeviště se pokusil již v roce 1926 divadelní kritik Kim Udžin (김우진). To se mu však nepovedlo a svého prvního představení se R.U.R dočkalo až o několik desítek let později při příležitosti 59. představení Národního divadla v Koreji. Představení se uskutečnilo pod podobným názvem původního překladu *Indžoingan* (인조인간)

¹⁷ BRADBROOK, Bohuslava. *Karel Čapek – hledání pravdy, poctivosti a pokory*. Praha: Academia, 2006, s. 65

¹⁸ Ingangwa kigje, kürigo irhanün inganüi kongdžon. *Wolgan Kungnipkükchang*, Roč. 356 (2019), [online]. [cit. 2023-08-16]. Dostupné

z: <https://www.ntok.go.kr/Community/Webzine/Details?articleId=174220&chapterId=42861>

¹⁹ Tamtéž.

v listopadu roku 1970.²⁰ Režii měl na starost uznávaný divadelník Lee Härang (이해량) a lze říci, že tehdy šlo o velmi experimentální pokus, co do povahy a obsahu tehdejší tvorby.^{21 22}

Od té doby byla hra znovu uvedena na korejské jeviště až v roce 2013, tedy téměř po 40 letech. Režii měl na starosti Kim Čemin (김제민), kterého hra uchvátila tím, jak autor dokázal dokonale odhadnout budoucnost. Toto představení bylo zároveň doposud také posledním.²³

²⁰ Tehdy se představení odehrálo v původním Národním divadle v Myöngdongu, předtím, než bylo nové Národní divadlo vybudováno v Namsanu, kde se nachází dodnes.

²¹ Od roku 1966 se totiž divadlo zaměřovalo primárně na kreativní hry, pro něž v korejštině existuje termín *Čchangdžakkük* (창작극). Tyto hry se od přeložených a adaptovaných her, pro které již existuje původní scénář, liší tím, že jsou hrána jako dílo upravené autorem, který vytvoří scénář, ve kterém se vyskytují jeho vlastní individuální repliky. Naopak v případě R.U.R se tak museli autoři držet pevně daného scénáře.

²² Ingangwa kigje, kürigo irhanün inganüi kongdžon. *Wolgan Kungnipkükchang*, Roč. 356 (2019), [online]. [cit. 2023-08-16]. Dostupné z:

<https://www.ntok.go.kr/Community/Webzine/Details?articleId=174220&chapterId=42861>

²³ Čapkova hra R.U.R slaví úspěch v Soulu. Hraje se tam znovu po 40 letech. *iROZHLAS*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura_divadlo/capkova-hra-r-u-r-slavi-uspech-v-soulu-hraje-se-tam-znovu-po-40-letech-_201305041606_mkopp

Od přeložených, adaptovaných nebo adaptovaných her, pro které již existuje původní scénář, se liší tím, že je hraná jako dílo nově vytvořené autorem

3 Rozdíly mezi jazykovými útvary českého a korejského jazyka

3.1 Jazykové útvary českého národního jazyka

Co to je vlastně národní jazyk definuje bohemista Hrbáček následovně:

„Národní jazyk je jazyk národa. Např. český národní jazyk je jazyk, kterého užívají příslušníci našeho národa, mluví-li svou mateřštinou. Specifickou funkcí národního jazyka, kterou se liší národní jazyk např. od jazyků umělých, je funkce národně reprezentativní. Především jazykem se reprezentují lidé jako příslušníci určitého národa.“ (1984: 35)

Národní jazyk je pak tvořen jazykovými útvary, kterými jsou jazyk spisovný, dialekty a interdialekty. Dále zde patří i prostředky slangu a argotu.²⁴ Tyto jazykové útvary nefungují samostatně, ale navzájem se překrývají a v mnoha prvcích se shodují. Hrbáček dále popisuje spisovný jazyk jako jazyk, který se užívá ve všech oblastech veřejného styku mezi lidmi, je užíván ve školách, na úřadech, v masových komunikačních prostředcích a v odborné a též umělecké literatuře. Do nespisovných útvarů pak řadí nářečí (dialekty) a interdialekty.²⁵

Nářečí je jazykovým útvarem, který se používá v určité zeměpisně ohraničené oblasti. Je to především nástroj komunikace určité části příslušníků národa, a to pouze v oblasti běžného a pracovního styku. Zatímco je tedy nářečí zeměpisně a funkčně omezené, spisovný jazyk je využívaný celonárodně v nejrůznějších oblastech styku mezi lidmi. Mezi nimi pak existují interdialekty, ve kterých dominuje obecná čeština.²⁶

Obecná čeština je interdialekt, který převládá převážně na území Čech a západní Moravy. Na rozdíl od spisovné češtiny se obecná čeština vyvinula a rozšířila přirozeně bez přímého zásahu lingvistů.²⁷ Mezi nejvíce charakteristické zvláštnosti obecné češtiny patří použití písmena „í“, případně „ý“ na místo spisovného „é“ (malýho, nýst, víst); „ej“ namísto spisovného „ý“, někde „i“ namísto „í“ (umejt, malejch, nevim); náslovné (protetické) „v“ u slov s počátečním písmenem „o“ (vobraz, vona); instrumentál plurálu na „ma“ (lidma, strojema); formy minulé času bez formantu „l“ (nes, upad) a další.²⁸ Přestože obecná čeština zahrnuje převážně řeč mluvenou na území Čech, některé moravské útvary se v určitých bodech

²⁴ HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984, s. 35-37

²⁵ Tamtéž, s. 38

²⁶ Tamtéž, s. 39.

²⁷ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2015, s. 30.

²⁸ SGALL, Petr. *OBECNÁ ČEŠTINA*. Univerzita Karlova v Praze, 2012. [online] [cit. 2023-9-08]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/sgall/sga-001.pdf>

s obecnou češtinou shodují. Takovým příkladem může být koncové „ej“ (dobrej), do určité míry lze zvážit i výslovnost protetického „v“ před počátečním písmenem „o“ (vokno). Dále je zde možné zařadit i podoby jako „mlíko“ a „polívka“, které jsou však v některých nářečích původní, a není to jen působením obecné češtiny.²⁹

Podle mnohých lingvistů je pojem spisovná čeština stále neuspokojivě definován a často bývá mylně spokojován pouze s psaností. To by totiž znamenalo, že ideálně bychom měli mluvit tak, jak píšeme, což je ovšem situace poněkud nereálná.³⁰ Zajímavým, a snad ještě obtížněji exaktně definovatelným pojmem, je „hovorová čeština“, která se označuje za mluvenou formu spisovné řeči. B. Havránek (1934) ji vymezuje jako skupinu jevů obecné češtiny, které je možné považovat za přijatelné pro vcelku spisovný hovor. V tomto případě se připouští užívání některých útvarů a jevů z oblasti obecné češtiny: „mlíko“, „polívka“, „píšu“, „píšou“, „nes“, „ved“.³¹ Hugo (2009:10) pak považuje hovorovou češtinu za přechodné pásmo mezi spisovným a nespisovným jazykem.³²

3.2 Jazykové útvary korejského jazyka

Podle Pucka (2021) se korejská lingvistika zhruba drží podobného členění, které definoval Hauser (1980) v rámci českého jazyka. Ten rozdělil slovní zásobu na celonárodní a omezenou. Celonárodní dále dělil na spisovnou, která obsahuje slova spisovného jazyka a nespisovnou, kam patří nářeční varianty spisovných slov a slova obecné češtiny společná hovorovému stylu a dialektům. Slovní zásobu omezenou pak vydělil na územní a sociální. Do územně omezené zařadil slova obecné češtiny, slova oblastní (regionalismy) a slova nářeční (dialektismy). Sociálně omezená slovní zásoba obsahuje slova slangová a argotická.³³

V Korejské republice se termínem *pchjodžunŏ*, *pchjodžunmal* (표준어, 표준말) označuje spisovný (standardní) jazyk, který vznikl ze středokorejského (soulského) nářečí. Spisovný korejský jazyk se pak dělí na jazyk psaný (*sŏsaŏ* 서사어, *kŭlčche* 글체, *kŭlmal* 글말) a jazyk hovorový (*kuduŏ* 구두어, *ipmal* 입말 *hŏhwačche* 회화체). Jazyk nespisovný

²⁹ SGALL, Petr a HRONEK, Jiří. *Čeština bez příkras*. Vydání druhé. Praha: Karolinum, 2014, s. 28.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž, s. 24.

³² HUGO, Jan a kol. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3. rozš. vydání. Praha: Maxdorf, 2009. s. 10.

³³ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Učebnice pro vysoké školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 20.

(*pipchjodžunŏ* 비표준어) pak odpovídá výše uvedenému členění od Hausera. Obecná korejština podle Pucka (2021) údajně není proti obecné češtině přesně definována, užívá se pro ni ale termín *ilban ŏnŏ* (일반 언어 „obecný jazyk“).

Dialekty na sebe působí navzájem, přestože jsou územně omezené (např. vliv jihovýchodního (Kjŏngsang) nářečí na nářečí severovýchodní (Hamgjøng), ke kterému došlo důsledkem stěhování obyvatel v 15. století při osídlování nových území).³⁴ V dnešní době jsou díky vlivu migrace obyvatel v moderní společnosti, industrializace, urbanizace, působením hromadných sdělovacích prostředků apod. tyto dialekty na ústupu. I tak se stále nářeční rozdíly v Koreji projevují, obzvlášť pak v jižních provinciích, na ostrově Čedžudo a severovýchodní Koreji jsou nejvýraznější.³⁵ Rozdíly ve srovnání se spisovným jazykem jsou především mezi hláskovými (např. *nŏlbŭn* (넓은 „široký“) → *nŏbŭn*, *nŏrŭn* (넓은, 너른)) a morfologickými variantami, lze zde najít ale i různé lexikální variace (např. *Kjedžibä* (계집애 „děvče“) → *kasina*, *kasune* (가시나, 가수네)). V Koreji jsou nářečí rozděleny celkem do šesti dialektologických oblastí: Severovýchodní (Hamgjøng; 함경), Severozápadní (Pchjŏngan; 평안), Centrální (Kjŏnggi 경기; Soul), Jihozápadní (Čŏlla; 전라), Jihovýchodní (Kjŏngsang; 경상), Čedžu (제주).³⁶

Hovorová korejština také není (obdobně jako hovorová čeština) příliš teoreticky rozpracována. Tato jazyková vrstva se neustále vyvíjí a obohacuje přejímáním slov nespisovných, zejména slangových.³⁷ Vladimír Pucek (2021) dále zmiňoval i přejímání prostřednictvím nářečí a tvrdil, že právě dialektismy (nářečí) jsou důležitým zdrojem pro hovorový jazyk.³⁸ Hovorovosti se pak dosahuje například přenesením významu slova spisovného (např. slovo *oppa* (오빠) znamená starší bratr, hovorově ale takhle dívky oslovují svého přítele, milence, případně i manžela). Znakem hovorovosti je i zkracování slov (např. *eiŏ kchŏndisjŏnŏ* (에이어 컨디셔너 „klimatizace“) → *eiŏkchon* (에이어콘), *pchŭrosentcho* (프로센토 „procento“) → *pchŭro* (프로)). Jinými prostředky mohou být také:

³⁴ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2013. s. 45

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž, s. 45-46.

³⁷ Tamtéž, s. 53

³⁸ Dnes se situace ale zdá být poněkud jiná a spíše než z dialektů, dochází k novým hovorovým výrazům přejímáním z cizích jazyků, především z angličtiny.

- a) vypouštění pádových koncovek (obzvláště nominativu, akuzativu, lokativu a genitivu a místo toho je užíváno nulového pádu; tedy vypouštění koncovek *i/ka* (이 /가), *rŭl/ŭl* (를/을) atd.)
- b) stahování pádových koncovek v určitých pozicích (např. 저를 já → 절)
- c) stahování některých slovesných koncovek (např. *čijo* (지요) → *čjo* (쪼), *kōsida* (큰 것이다) → *kōda* (큰 거다)), některé změny jsou však již kodifikovány jako spisovné
- d) vypouštění koncového „i“ (이) u připojované spony „ida“ (이다) po samohláskových kmenech (např. *kŭnŭn ŭisaimnida* (그는 의사입니다) → *kŭnŭn ŭisamnida* (그는 의삽니다))
- e) střídání vokálů „o“ (ㅗ) a „u“ (ㅜ) u konverba *ko* (고), případně i v jiných pozicích (*hago* (하고) → *hagu* (하구), *kadžigo* (가지고) → *kadžigu* (가지구))
- f) k hovorovosti může přispívat i stírání rozdílů mezi některými samohláskami při výslovnosti, například splývání výslovnosti „e“ (에) a „ä“ (애) ve středokorejské oblasti u mladší generace.³⁹

³⁹ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2013. s. 53–57.

4 Teorie překladu

4.1 Základní princip překladu

Při překládání umělecké literatury se dříve kladl důraz spíše na estetickou stránku, od druhé poloviny 20. století se však začínají využívat přístupy lingvistické.⁴⁰ Podle Knittlové (2010) je dnes přední a důležitou rolí každého překladatele překonávání mezikulturních bariér, kterým se podrobují jednotlivá řešení ve všech částech jazyka. Dále dodává, že se ekvivalence dlouhou dobu považovala jako hlavní problém při překladu (tedy převedení veškeré informace textu výchozího jazyka do textu cílového jazyka i přes různorodost gramatických systémů obou jazyků). Dnes je za základní princip překladu považován funkční přístup. Ten Knittlová vysvětluje tak, že nezáleží, zda se použijí stejné nebo jiné jazykové prostředky, je však důležité, aby plnily stejnou funkci po stránce významové, věcné (denotační, referenční), ale i konotační (expresivní, asociační) a pragmatické.⁴¹

4.2 Tradiční typy překladu

Doposud bylo formulováno velké množství překladatelských typů, mezi nejvýznamnější lze řadit Jakobsonovy tři typy překladu a Nidovu ekvivalenci. Na místě je uvést i Newmarka, který vymezil osm typů.

Jakobsonovy (1959/2000:114) typy překladu jsou:

- a) vnitrojazykový překlad (*intralingual translation*) jako interpretace (přeformulování) verbálních znaků pomocí jiných znaků v rámci jednoho jazyka.
- b) Mezijazykový překlad (*interlingual translation*) kdy dochází k interpretaci verbálních znaků jednoho jazyka za pomoci jazyka verbálních znaků druhého jazyka.
- c) Intersémiotický překlad (*intersemiotic translation*), který je interpretací verbálních znaků pomocí znaků neverbálních znakových systémů.⁴²

Jakobson v rámci mezijazykového překladu zmiňuje, že obvykle neexistuje zcela úplná ekvivalence. Jako příklad uvádí anglické slovo *cheese* a ruské *syr* (сыр), jež nelze považovat za úplný ekvivalent, protože *cottage cheese* už v ruštině není *syr* ale *tvarok* (творог). Liší se

⁴⁰ KNITTLOVÁ, Dagmar, et al. Překlad a překládání. 1. vyd. Olomouc: UP, 2010. s. 7.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² JAKOBSON, Roman. „On Linguistic Aspects of Translation“. In: *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti. London and New York: Routledge, 1959/2000. s. 113-118.

tak jejich kódová jednotka a význam. Kiaer (2018) uvádí podobný příklad v korejštině: *Pap* (밥) neznamená pouze „rýže“, nýbrž se používá pro jídlo obecně. Korejci například mohou položit posluchači otázku *Pap mogosso?* (밥 먹었어?), přičemž se zajímají o to, zda posluchač něco jedl, nikoliv, zda měl konkrétně rýži. *Pap* také může znamenat „uvařená rýže“, přičemž „neuvařená rýže“ je *ssal* (쌀), a je nutné tato dvě slova nezaměňovat. Jako další příklad uvádí Kiaer i korejský *kimbap* (김밥) a japonské sushi, které jsou často označovány jako ekvivalent, přestože jsou ingredience obou pokrmů různé.⁴³

Nida (1964) se na druhé straně zabýval problematikou ekvivalence a v rámci ní vymezil dva typy: formální a dynamickou ekvivalenci. Formální ekvivalence klade důraz na samotné sdělení informace, a to jak po stránce formální, tak i obsahové. Zaměřuje se na strukturu výchozího textu, informace cílového jazyka by se teda měla co nejvíce blížit informaci obsažené ve výchozím jazyce. Typ překladu, který by nejlépe charakterizoval tuto ekvivalenci, jsou texty, jež jsou opatřeny poznámkami a vysvětlivkami pod čarou (*gloss translation*), kde se překladatel pokouší co nejpřesněji a nejdoslovněji reprodukovat formu i obsah originálu.⁴⁴ Naopak dynamická ekvivalence se zaměřuje na úplnou přirozenost výrazu a cílem je najít nejbližší možný přirozený ekvivalent. Vztah mezi příjemcem a informací by měl být stejný jako ten, který existoval mezi původním příjemcem a informací obsaženou ve výchozím textu.⁴⁵ Knittlová (2010) však dodává, že aby bylo možné mluvit o ekvivalentním účinku, je třeba zjistit, jaká byla reakce příjemce výchozího textu, což zejména v historických textech není snadné zjistit. Také však dodává, že použití tohoto přístupu v poslední době stále vzrůstá.

Newmark ve své publikaci *A textbook of translation* (1988) uvádí osm typů překladů, přičemž první čtyři označuje za orientované na výchozí jazyk a zbylé čtyři naopak na cílový jazyk:

⁴³ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 26-27.

⁴⁴ Kiaer (2018) tento způsob uvádí jako první krok v hodinách čtení textů (zejména klasických). Teprve poté jsou studenti schopni prozkoumat tvorbu textu přirozeného a použitelného pro anglicky mluvící publikum. Například při překladu různých názvů kostýmů v korejštině i angličtině musí studenti především vědět, co to je, ačkoliv jsou v praxi často povzbuzováni k tomu, aby je v cílovém jazyce učinili co nejpřirozenějšími.

⁴⁵ NIDA, Eugene. „Principles of Correspondence“. In *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti. London and New York: Routledge. 1964/2000. s. 126-140.

1. Interlineární překlad (*interlineal/word-for-word translation*) je překlad slova za slovo, kdy jsou ignorovány gramatické systémy cílového jazyka pro zachování slovosledu z jazyka výchozího.
2. Doslovný překlad (*Literal translation*) již respektuje gramatické systémy cílového jazyka, lexikální slova jsou ale stále překládána jednotlivě mimo kontext.
3. Věrný překlad (*faithful translation*) se pokouší vytvářet stejný kontextový význam originálu v rámci omezení gramatických struktur cílového jazyka, snaží se být zcela věrný záměrům a textové realizace autora.
4. Sémantický překlad (*semantic translation*) se od věrného překladu liší tím, že bere v potaz i estetickou hodnotu. Narozdíl od věrného překladu je také flexibilnější a podporuje překladatelovo intuitivní vcítění se do originálu.
5. Adaptace (*adaptation*) je nejvolnější formou překladu. Využívá se především pro divadelní hry a poezii, postavy a zápletky jsou obvykle zachovány, avšak kultura výchozího textu je převedena na kulturu cílového textu.
6. Volný překlad (*free translation*) respektuje výchozí text jen částečně, často se jedná o parafráze delší než originál. Newmark jej považuje za domyšlivý a tvrdí, že nejde vůbec o překlad.
7. Idiomatický překlad (*idiomatic translation*) reprodukuje „poselství“ originálu, často se ale schyluje ke zkreslování významové nuance tím, že upřednostňuje hovorové výrazy a idiomy tam, kde v originále nejsou.
8. Komunikativní překlad (*communicative translation*) se snaží vyjádřit přesně kontextový význam originálu takovým způsobem, aby byl obsah i jazyk pro čtenáře lehce srozumitelný a přijatelný.

Podle Newmarka (1988) ale pouze dva typy překladu, sémantický a komunikativní, splňují dva hlavní cíle překladu; přesnost a hospodárnost.⁴⁶

4.3 Překladatelská řešení podle Pyma

Od formulování sedmi překladatelských řešení (výpůjčka, kalk, doslovný překlad, ekvivalence, transpozice, modulace a adaptace) v podání Vinaye a Darbelneta v roce 1958 se o definování vlastní strategie překladu pokusila řada dalších překladatelských teoretiků. To vedlo

⁴⁶ NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall, 1988. s. 45-47.

ale k tomu, že mezi nimi začal být zmatek a spousta z nich byla použitelná jen na některé jazykové dvojice. Navíc mezi žádnou z nich nikdy nedošlo k mezinárodní shodě. Pym tyto překladatelské postupy začal shromažďovat, porovnávat a testovat se svými studenty, aby zjistil, zda by nedokázal vytvořit taková překladatelská řešení, jež by fungovala pro více jazykových párů, ne-li pro všechny.

Pym tak sestavil mapu překladatelských řešení, které rozebírá ve své knize *Translation Solutions for Many Languages: Histories of a Flawed Dream* (2016). Ta začíná dvěma operacemi, jednou, kterou nazval tzv. *cruise mode* a druhou *bump mode*. Při první operaci překladatel používá běžné jazykové znalosti, paralelních textů a intuice, obvykle existuje jedno jasné řešení a překladatel nepotřebuje žádnou speciální pomoc překladatelského řešení. Pak ale může nastat problém, kdy se překladatel dostane do *bump mode* (který Pym připodobňuje k turbulenci vzduchu při řízení letadel) a je nucen využít některé z dalších řešení. Ty rozděljuje do třech jednoduchých kategorií: Kopírování (*copying*), Změna způsobu vyjádření (*expression change*) a změna obsahu (*content change*). Ty se dále rozčleňují na sedm dalších, hlavních překladatelských řešení. Kopírování se větví na kopírování slov (*copying words*) a kopírování struktury (*copying structure*). Změna způsobu vyjádření se dělí na změnu perspektivy (*perspective change*), změnu hustoty (*density change*), kompenzaci (*compensation*) a kulturní shodou (*cultural correspondence*). Do poslední změny obsahu zařazuje přizpůsobení textu (*text tailoring*). Zmíněných sedm řešení se může větvit do dalších detailnějších řešení, který lze používat a upravovat dle potřeby. Pym uvádí celkem dvacet řešitelských postupů a dodává, že je možné je mezi sebou libovolně kombinovat a dále rozšiřovat.⁴⁷ V následující text uvádí podrobnější popis jednotlivých kategorií:

1. Kopírování slov (*Copying Words*) - KS

Kopírování slov je založeno na třech hlavních lingvistických rovinách: fonetika (zvuky), významové jednotky (morfémy) a psaná forma (písmo/skript). Řešení překladu pak může zahrnovat jeden, dva nebo i všechny z nich. Třemi podtypy, které v rámci kopírování slov Pym vymezuje jsou:

⁴⁷ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 219-221.

Kopírování zvuků (*Copying Sounds*) - **KZ**

Řešení spočívá v zavádění nových termínů do cílového jazyka pomocí napodobování zvuků výchozího jazyka. Obvykle se jedná o překlady evropských jazyků do asijských, například znění anglického jména *Mary* překládané z anglických románů v 50. letech minulého století je zkopírováno do čínštiny jako *Ma Li* (玛丽).⁴⁸

Kopírování morfologie (*Copying Morphology*) - **KMm**

Tento postup kopíruje jednotlivé morfémy z původního slova. Typickým příkladem je anglické *skyscraper* převedené na český „mrakodrap“. Pym dále zmiňuje skutečnost, že spousta překladatelských kultur dnes upřednostňuje přejímání cizích výrazů bez úpravy místního písma. Například značky, jako je McDonald's, zůstávají stejně psané a mění se pouze jejich výslovnost.

Kopírování skriptu (*Copying script*) - **KSk**

Při kopírování skriptu dochází k převodu mezi různými písmi, například McDonald's v latině a 맥도날드 v hangŭlu. Při takovém přechodu je třeba dodržovat různé transkripční konvence, to ale Pym nepovažuje jako typ překladatelského řešení, nýbrž jen pouhé dodržování pravidel. Kopírování skriptu lze kombinovat i s kopírováním zvuku.

2. Kopírování struktury (*Copying Structure*) - **KSt**

Struktura v tomto případě odkazuje na vztahy mezi výrazy v textu, obvykle s ohledem na pořadí, ve kterém jsou prezentovány. Pym za alternativní termíny udává kalk, slovosled, syntax nebo kompozici, a sám se snažil je všechny pokrýt. Jedná se o typ řešení, kdy je do cílového jazyka přenesen neobvyklý syntaktický vzorec. Takovým příkladem může být překládání mangy z japonštiny nejen do angličtiny, kdy se jednotlivé rámečky čtou zprava doleva. Kopírování struktury je stěžejním důvodem, kdy pevné výrazy a textové formáty putují z kultury do kultury, přesto je jeho použití relativně vzácné.⁴⁹ Pym vymezuje v rámci kopírování struktury další tři podtypy:

⁴⁸ Od té doby je ale jméno asimilováno do čínské kultury a dnes už není ani považováno za překlad.

⁴⁹ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 223-224.

Kopírování prozodických prvků (*Copying Prosodic Features*) - KPP

Při tomto postupu je kladen důraz spíše na prozodické prvky (rým, rytmus, aliterace) než na samotnou významovou jednotku. Příkladem může být anglická fráze *The Price is Right* (Cena je správná) přeložena do němčiny jako *Der Preis ist heiß* (Cena je horká).

Kopírování pevných frází (*Copying Fixed Phrases*) - KPF

Pevnými frázemi jsou myšleny syntaxy, idiomy a ustálené výrazy. Příkladem je převedení anglické fráze *Like a dog in a game of skittles* z fráze francouzské *Comme un chien dans un jeu de quilles* (Jako pes v kuželkové hře).⁵⁰ Zde je fráze z výchozího jazyka převedena do cílového jazyka doslovně i navzdory tomu, že může dojít ke ztrátě pochopení cílovým příjemcem.

Kopírování struktury textu (*Copying Text Structure*) - KST

V některých oficiálních mezinárodních dokumentech je nutnost dodržení organizace textu a odstavců, například překlad *acquis communautaire* (právní řád Evropské unie) vyžaduje stejné členění vět francouzských nebo anglických textů, přestože některé jazyky, kupříkladu finština nebo turečtina, by vyžadovala rozdělení jiné.

3. Změna perspektivy (*Perspective Change*) - ZP

Jedná se o jiný název pro modulaci. Spočívá v tom, že se díváme na stejný objekt z jiného úhlu, lze při tom využít například změnu aktiva v pasivum, změna kladného výrazu na dvojitý zápor, změna verbální struktur v nominální a podobně. Pym zdůrazňuje skutečnost, že v případě překladu mezi angličtinou a japonštinou či korejštinou je poněkud sporné mluvit o změně perspektivy jako jedním z řešení překladu, neboť právě k takovým změnám perspektivy dochází velmi často a jedná se spíše o samozřejmost.⁵¹ Třemi podtypy v této kategorii jsou:

Změna důrazu ve větě (*Changing Sentence Focus*) – ZDV

Jedná se o nepovinné syntaktické transformace na úrovni věty. Jako příklad uvádí Pym anglickou frázi *I see Mt. Fuji* (Vidím horu Fudži) jako 富士が見える (Fudži je vidět).

⁵⁰ Českým ekvivalentem pro tuto frázi by bylo „Jako slon v porcelánu“.

⁵¹ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 224-225.

Změna sémantického důrazu (*Changing Semantic Focus*) – **ZSD**

Příkladem je překlad anglického nápisu *No vacancies* (Není volné místo) na francouzské *Complet* (plno). Zde dochází ke změně sémantické jednotky z negativního výrazu na kladný.

Změna registru/struktury zájmen (*Changing Voice*) – **ZRg/SZ**

Při překladu některých jazyků může dojít ke změně registru či změně ve struktuře zájmen. Například tam, kde by se ve francouzštině či němčině použila druhá osoba plurálu se naopak při překladu do španělštiny projeví změnou druhé osoby na singulár, nebo může dojít k nahrazení celého výrazu. Například korejské slovní spojení *uri nara* (우리 나라; naše země) se do češtiny přeloží jako „Korea“.⁵²

4. Změna hustoty (*Density Change*) - **ZH**

Pojmem „hustotou“ rozumíme, kolik textu je použito pro přenos nějaké konkrétní informace.⁵³ Mezi čtyři podtypy při této strategii Pym vymezuje:

Generalizace/Specifikace (*Generalization/Specification*) – **GEN/SPEC**

Dochází ke změně úrovně konkrétnosti; k specifitějšímu upřesnění obecné informace a naopak. Pym uvádí příklad zobecněním slova „kanadský“ na „mezinárodní“ při překladu *Canada's acclaimed speech recognition system* na *the internationally acclaimed speech recognition system*. Lze jej použít v situaci, kdy je systém určen pro jazyky jiné, než jsou ty oficiální v Kanadě. Tímto způsobem je díky generalizaci možné odstraňovat případná nedorozumění.

Explicitace/Implicitace (*Explicitation/Implicitation*) – **EXPL/IMPL**

Při explicitaci dochází k zobrazení nevyřčené (implicitní) informace výslovnou (explicitní) informací a tím i k prodlužování textu. Implicitace funguje opačně.

⁵² Stejný příklad užívá i Jana Dukátová ve své diplomové práci.

DUKÁTOVÁ, Jana. *Translatologická analýza překladu korejského románu Vegetariánka do češtiny se zaměřením na řeč postav*. Diplomová práce, vedoucí Horák, Tomáš. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav asijských studií, 2020.

⁵³ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 226-227.

Mnohonásobný překlad (*Multiple Translation*) – **MP**

Řešení, kdy je aplikována víc než jedna překladatelská strategie v rámci změny hustoty.

Resegmentace (*Resegmentation*) – **RESG**

Dochází ke změně segmentů ve větách nebo klauzulích. Dlouhá souvětí jsou rozdělena buďto na více kratších vět nebo naopak.

5. Kompensace (*Compensation*) - **Komp**

Kompensací překladatel ochudí počáteční místo problému a přemístí své překladatelské řešení na nové textové místo, či jej posune na novou jazykovou úroveň. Účelem této typologie podle Pyma je, že se překladatel nemá soustředit pouze na jednotlivé segmenty, ale měl by myslet i na text mimo ně. Kompensace zahrnuje poznámky pod čarou, překladatelské předmluvy, přebaly a podobně.⁵⁴ Vymezuje tyto dva podtypy:

Nová úroveň vyjádření (*New Level of Expression*) – **NÚV**

Významy v některých výchozích jazycích nelze vyjádřit stejnou úrovní, proto ji překladatel musí posunout na novou úroveň. Pym uvádí příklad Vinaye a Darbelnety (1958/72:190): *On se tutoie ...* (Můžeme používat intimní zájmeno druhé osoby...), které bylo do angličtiny převedeno následovně: *My friends call me Bill ...* (Mí přátelé mi říkají Bill).

Nové místo v textu (*New Place in Text*) – **NMT**

Příkladem je používání výše zmíněných poznámek pod čarou, vysvětlivek, předmluvy, ale i ilustrace, přebaly a propagační materiály.

6. Kulturní shoda (*Cultural Correspondence*) – **KSh**

Kulturní shodou Pym spojuje užívání odpovídajících idiomů⁵⁵ a funkčně odpovídajících referentů (Adaptace, např. nahrazení slova „kriket“ výrazem „baseball“). Dvě jednotky mohou sdílet některé funkční nebo sémantické hodnoty, naopak se ale ve spoustě dalších úrovních

⁵⁴ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 229.

⁵⁵ Tento způsob odpovídá ekvivalenci definovanou Vinayem a Darbelnetem

mohou výrazně lišit. Pym dále uvádí, že překladatelé v případě existence více alternativ ekvivalentu často volí tu nejjednodušší, čímž vytvářejí texty, které se stávají „plochými“ a nezajímavými.⁵⁶ Hlavními podtypy této kategorie jsou:

Shoda idiomů (*Corresponding Idioms*) – KSh

Příkladem je překlad anglického *Give him an inch and he will take a mile* do čínštiny jako 得寸进尺 s významem *get inch, take foot*.⁵⁷

Shoda kulturně specifických jednotek (*Corresponding Culture-Specific Items*) – KSh2

Myšleny jsou tím měrné jednotky, měny, způsob oslovení a podobně.

7. Přizpůsobení textu (*text tailoring*) - PT

Doposud výše uvedené řešení umožňují překladateli převést text z výchozího textu do cílového. Funkce přizpůsobení textu ale přiznává, že překladatel může být oprávněn pozměnit to, co je v textu skutečně řečeno. Třemi podtypy jsou:

Oprava/Cenzura/Aktualizace (*Correction/Censorship/Updating*) - Opr

Některé překlady mohou vyžadovat opravy chyb, cenzuru či aktualizaci ideologií, které autor provádí dle vlastního uvážení. Pym zmiňuje svou vlastní zkušenost, kdy byl požádán, aby pro dětskou encyklopedii přeložil následující větu: *El hombre blanco ha marcado el paso del progreso humano durante los últimos siglos* s významem „Bílý muž určil tempo lidského pokroku v posledních několika stoletích“.⁵⁸ Jeho odmítnutí se dá považovat za všechny tři výše zmíněné; opravou, cenzurou a aktualizací.

Vynechání obsahu (*Omission of Content*) - VO

Celé odstavce nebo i kapitoly mohou být úplně vynechány, pokud se netýkají záměru překladu.

⁵⁶ PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. s. 230-231.

⁵⁷ Českým ekvivalentem této fráze je například: „podej čertu prst a vezme si celou ruku“

⁵⁸ Tamtéž, s. 231-232.

Přidání obsahu (*Addition of Content*) – **PO**

Překladaelé se také naopak mohou podílet na přidávání vlastních poznámek, glosářů, komentářů, rozhovorů s autorem, ilustracemi a podobně.

Je namístě zmínit, že pro zvolení vhodné překladatelské strategie pro tuto práci byla inspirací diplomová práce od Mgr. Jany Dukátové s názvem *Translatologická analýza překladu korejského románu Vegetariánka do češtiny se zaměřením na řeč postav*⁵⁹. Důvodem je zejména sjednocení a ustálení jednotlivých typologií, v této práci je proto využito analogických pojmenování a zkratk jako ve výše zmíněné práci.

4.4 Problémy překladu

4.4.1 Estetická problematika překladu

Tvůrčí reprodukce

Podle Otakara Fischera je překlad pomeznuou činností na rozhraní vědy a umění. Levý pak dodává, že „*překlad jako dílo je umělecká reprodukce, překlad jako proces je původní tvoření, překlad jako umělecký druh je pomezní případ na rozhraní mezi uměním reprodukčním a původně tvůrčím.*“ (1998: 84)⁶⁰ Cílem překladatelovy práce totiž není vytvořit nové dílo, které nemá předchůdce, nýbrž zachovat, vystihnout a sdělit dílo původní. A pokud překladatel nedodrží původní požadavky tvořivého přestylizování, poruší díky tomu i reprodukční hodnotu díla.^{61 62}

V překladu je nezbytné brát v potaz dvě normy; normu reprodukční (požadavek věrnosti, výstižnosti) a normu „uměleckosti“ (požadavek krásy). Tyto dvě normy lze vyobrazit i jako protiklad překladatelské věrnosti a volnosti.⁶³ Levý upozorňuje, že obě kvality jsou nepostradatelné; překlad musí být co nejpřesnější reprodukcí původního díla, zároveň musí být

⁵⁹ DUKÁTOVÁ, Jana. *Translatologická analýza překladu korejského románu Vegetariánka do češtiny se zaměřením na řeč postav*. Diplomová práce, vedoucí Horák, Tomáš. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav asijských studií, 2020.

⁶⁰ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s. 84.

⁶¹ Prohřešit se může například tím, že zvláštnosti něčí výslovnosti nebo pravopisu popisuje tím, že jednoduše reprodukuje doslovný význam textu.

⁶² LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s. 85.

⁶³ Za metodu „věrnou“ je možné označit postup překladatelů, kteří si za svůj hlavní cíl stanoví přesnou reprodukci předlohy. Naopak tam, kde jde především o krásu (estetickou a myšlenkovou blízkost čtenáři) a vznikne překladatelem původní umělecké dílo české, lze označit jako metodu „volnou“.

i hodnotným literárním dílem českým. Za obtížné považuje zachování stylu, kdy překladatel buď zachová formální prostředky předlohy nebo nahradí cizí styl odpovídajícím domácím stylem. První metoda opomíjí rozdílné formální prvky a kulturní kontexty jednotlivých literatur, zatímco druhá se spoléhá na obtížně odhadnutelné obdoby. Jako řešení uvádí příklad: „*Píše-li dnešní prozaik román ze 13. století, nebudou jeho postavy mluvit staročesky, ale – pokud vůbec bude archizovat – vytvoří si svůj historický styl, který nebude naturalistickou kopií jazyka z doby děje románu, navodí historický kolorit prostředky většinou novějšími.*“ (1998: 90-91) Dále zdůrazňuje, že překladatelé mají tendenci originál opravovat a přikrášlovat, přestože jejich vkus je často subjektivní. Zdánlivé nedostatky díla tak mají obvykle původ v nedokonalém pochopení autorových záměrů, nikoliv v jeho nedůslednosti.

Dalším problémem překladatelů je nejednotná koncepce. Například v případě používání dialektů překladatel psal slova v různých podobách a bylo tak viditelné, že během překladu přicházel na lepší řešení. Překladatel se dále musí rozhodnout, zda má překlad působit jako dílo naší národní literatury nebo v sobě ponechat charakteristické rysy z kultury, ze které originál pochází. Měl by postupovat dle toho, zda již může u svých čtenářů očekávat informovanost o cizí kultuře či nikoliv. Na druhou stranu, své čtenáře si může i vychovat k lepšímu pochopení cizích literatur. V neposlední řadě je třeba doplnit, že pro dokonalý překlad je potřeba nejen ideální překladatel, ale i ideální čtenář.⁶⁴

Překladatel jako literární tvůrce

Levý se dále zabývá otázkou: „*zda je možný tzv. ideální a aspoň pro jednu generaci normativní překlad, případně má-li oprávnění několik současných překladů téhož díla.*“ (1998:103) Podle něj lze o klasickém, či dobovém překladu mluvit převážně u prózy, neboť narozdíl od poezie je zde tvořivý podíl překladatele o dost nižší. Překladatelské pojetí jednotlivých děl tak není definitivní, ačkoliv se velmi často překladatel zahraničního klasika stane pro danou generaci dominantní. Takový klasický překlad ale není konečný a svou platnost si uchovává jen v jedné a kulturně jednotném období. Je to z toho důvodu, že překlady zastarávají tím rychleji, čím rychleji se vyvíjí národní jazyk.⁶⁵

⁶⁴ LEVÝ, Jiří. Umění překladu. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s. 84-102.

⁶⁵ Tamtéž, s 102-104.

Významnější díla se překládají častěji, čímž vzniká interpretační tradice. Překladaelé tak mohou navazovat na předešlé překlady a z chyb předchůdců se poučit, případně jim naopak podléhat.⁶⁶ Levý upozorňuje na fakt, že dva a více různých překladatelů může dojít ke stejné shodě v překladu, protože v cílovém jazyce například neexistuje možnost jiného či lepšího řešení. Za špatné ale považuje takovou závislost na předešlých překladech v případě, kdy překladatel využívá cizí řešení pro svou pohodlnost. Na druhou stranu jsou i případy, kdy novější překlad přichází s lepším řešením pojmů či samotných názvů děl, avšak ta původní jsou natolik zažitá, že je těžké je měnit. Proto pokud starší řešení vyhovuje a nové se od něj příliš neliší, je doporučeno se od něj neodchylovat.⁶⁷

Jako další je zdůrazněna tvořivost překladatele, která je omezena na jazykovou oblast tím, že vytváří nové výrazy (neologismy), ale také tím, že zdomácňuje cizí výrazy (exotismy). Problém nastává ve chvíli, kdy se například překladatel pokouší vymýšlet slova nová tam, kde jich není potřeba nebo naopak bezdůvodně přetváří slova stará ve snaze, aby se zalíbil. Překladatel je přitom povinen rozvinout svou jazykovou tvořivost až ve chvíli, kdy se stylistické hodnoty z původního díla ještě neobjevily ve vývoji naší národní literatury.⁶⁸

Reprodukční věrnost

Do dnes je jedním z největších problémů otázka zachování reprodukční přesnosti překladu. Přestože je upřednostňována překladatelská věrnost, není tento požadavek blíže definován a analyzován, díky čemuž dochází k rozporným výkladům. Levý definuje věrnost a volnost překladu následovně:

„Věrný překlad se upíná na momenty zvláštní. Proto připouští jen výměnu jazykového materiálu a ostatní prvky směřující k jedinečnosti zachovává jako součást koloritu, často na úkor srozumitelnosti, tj. na úkor obecného významu. Volný překlad klade důraz na obecné. Zachovává obecný obsah a formu a zavádí substituci do celé oblasti zvláštního: za národní a dobovou specifičnost originálu dosazuje národní a dobovou specifičnost oblasti, do níž se překlad uvádí, proto ve své extrému vede k lokalizaci a aktualizaci.“ (1998:114)

⁶⁶ LEVÝ, Jiří. Umění překladu. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s. 106.

⁶⁷ Tamtéž, s. 109.

⁶⁸ Tamtéž, s. 110-112.

Pro překlad oblasti zvláštního dojde tak k použití substituce nebo transkripce. Substituce se použije tam, kde se silně prosazuje obecný význam, a naopak transkripce tam, kde význam (obecný činitel) úplně zaniká. Levý upozorňuje, že ačkoliv je používání substituce nevyhnutelné, může její zneužití vést k adaptaci a k aktualizaci. Nejlépe by měl překladatel dosáhnout významové srozumitelnosti a stejně tak vyvolat u čtenáře iluzi cizího prostředí.⁶⁹

V rámci problematiky národní a dobové specifičnosti pak Levý říká, že se překladatel nemá snažit o zachování všech prvků, v nichž se projevují historické prostředí, má použít pouze ty, které jsou pro dané prostředí nejvíce charakteristické a které je čtenář schopen pochopit. Pokud překladatel není schopen svým jazykem vytvořit představu prostředí originálu, je doporučeno používat neutrální analogii. Levý je také proti používání poznámek pod čarou pro vysvětlení skutečností, které jsou čtenářům původního díla jasné, ale naopak čtenářům překladu být jasné nemusí. Místo toho doporučuje vsunout takové vysvětlení přímo do textu (šel do královského paláce Whitehallu). V případě užití cizího jazyka nebo místního nářečí je výměna jazykového materiálu nemožná. Za adekvátní řešení považuje jen cizojazyčné promluvy naznačit, například pozdravy či krátké odpovědi, které překladatel může dále kombinovat s vysvětlením (prohodil turecky). Obtížný je pak překlad místního nářečí, kde Levý nedoporučuje nahrazování takové mluvy nářečím českým.⁷⁰

Podle Levého je také důležitější překlad celkového významu, než jednotlivých slov. Právě takové držení se jednotlivosti považuje za překlad otrocký, na druhou stranu celostní chápání může překladatele svádět k tomu, že se až příliš soustředí na obecné principy, čímž dojde ke zkreslení jednotlivých myšlenek.⁷¹

4.4.2 Překládání divadelních her

Při překladu divadelních her Levý (1998) upozorňuje hned na několik skutečností. Za prvé je to mluvnost a srozumitelnost; je totiž třeba si uvědomit, že divadelní dialog je určený k přednesu a poslechu. Z toho důvodu je nevhodné užívání těžko vyslovitelných či snadno přeslechnutelných hláskových spojení. Mimo jiné je důležité mít na paměti, že snazší pro přednes a poslech jsou krátké věty místo složitých souvětí.⁷²

⁶⁹ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s 112-119.

⁷⁰ Tamtéž, s. 119-128.

⁷¹ Tamtéž, s. 126-128.

⁷² Tamtéž, s. 161-165.

Za druhé je to stylizace divadelní řeči. Je nutné si uvědomit, že jevištní řeč je odlišná od běžné řeči v každodenním užití (záleží také na kulturních epochách). V divadelním dialogu tak dochází ke stylizaci hovorového jazyka, zkušenosti divadelních pracovníků v tomto směru shrnuje J. V. Bečka⁷³:

„Proto pozorujeme v dramatech zajímavé posouvání funkčních vrstev. Postavy v dramatech nemluví slangem, hantýrkou nebo jazykem vulgárním, nýbrž jejich jazyk je zjemněn do tónů jazyka lidového. Postavy prosté však nemluví jazykem lidovým, nýbrž jazykem, který se více podobá hovorovému jazyku vrstev vzdělaných. Vrstvy vzdělané nehovoří mezi sebou svým jazykem hovorovým, který je typickou smíšeninou jazyka spisovného a lidového, nýbrž čistým spisovným jazykem mluveným (tj. spisovným jazykem beze slov a tvarů knižních). Projevy rázu vznešeného pak jsou skládány v jazyce rázu psaného jazyka uměleckého. Od této zásady posouvání funkčních vrstev si autoři ovšem dovoluji všeliké odchylky.“ (1948:377)

Dále Levý dodává, že překladatel musí počítat s divadelní a hereckou tradicí dané země, protože zde mohou existovat kulturní rozdíly.

Třetí skutečností jsou významové kontexty. Divadelní dialog je narozdíl od epické prózy složitější tím, že replika může vstupovat do významových vztahů: a) k předmětům na jevišti; problém nastává v případě, kdy překladatelé pojmenovávají věc vlastními slovy, které jsou ve výchozím jazyce v podobě zájmen či příslovcí (např. „zde“, „ted“, „potom“), b) může být součástí několika významových kontextů; jednotlivé postavy na jevišti mohou chápat repliky druhých postav různě, stejně tak odlišný význam mohou mít i pro diváky, c) replika je slovní jednání; ne pouze slovním pojmenováním.⁷⁴

Čtvrtým bodem je slovní jednání, kde Levý upozorňuje na fakt, že jednotlivé postavy mají své určité cíle, které se mohou lišit od cílů ostatních postav, což vede k napětí a konfliktům mezi nimi. Během toho se každá postava snaží ovlivňovat ostatní, aby jí pomohly dosáhnout těchto cílů, nebo jí alespoň v jejich dosažení nebránily. Takové jednání se projevuje a) fyzickým jednáním, činy či mimikou, b) slovním jednáním; nejen sémantickým obsahem replik, ale i způsobem, kterým jsou pronášeny. Je důležité si uvědomit, že replika je pronášena určitým způsobem a písmo naznačuje jen částečnou fonetickou kvalitu řeči. Pokud provádí postava řeč

⁷³ BEČKA, Josef, Václav. *Úvod do české stylistiky*, Praha, 1948, 377.

⁷⁴ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s. 173-174.

například váhavě, koktavě či afektovaně, musí dramatik herci navodit způsob přednesu samotnou replikou nebo režijními poznámkami.⁷⁵

Pátým bodem je důraz na dialogy a postavy, kde je klíčové zdůraznit, že postava by měla být vykreslena skrze svůj vnitřní charakter, a že jazykový výraz postavy by měl vycházet z tohoto charakteru, nikoli opačně. Překladatel by měl být proto opatrný, aby jeho stylizace nebyla založena na jeho vlastní představě o charakteru postavy a jejím vývoji. Důležité je také dbát na to, aby vztahy a vlastnosti jednotlivých postav nebyly odhaleny na začátku, kdy ještě mají být divákům utajeny.⁷⁶

Posledním aspektem je princip nerovnoměrné stylizace, což znamená, že způsob, jakým se překladatel přibližuje divadelnímu textu, nelze jednoduše shrnout pouze lineárním a statistickým přístupem. Naopak se jedná o soubor proměnlivých postupů, jež se řídí překladatelovým pochopením konkrétních dramatických forem a jeho představě hlavního záměru představení. Levý se domnívá, že každá složka dramatické postavy má různou důležitost, dokonce i jazyková charakteristika postav má svou expozici a své rozuzlení. Proto je důležité věnovat pečlivou pozornost stylu prvních replik postavy na jevišti, protože právě ty formují divákův dojem o postavě. Tento dojem je pak obtížné měnit.⁷⁷

4.4.3 Překlad nespisovných prvků

Kufnerová (1994) říká⁷⁸, že pokud se ve výchozím textu vyskytují nespisovné prvky, je třeba s nimi adekvátně naložit. Na druhé straně je však nutné dávat pozor na zvolení nevhodného (lokálně příznakového) umístění těchto prvků (např. na Čedžu, v provincii Čölla, *pozn. autorky*). To by totiž mohlo vést k nechtěným asociacím a díky tomu i k narušení principu funkční ekvivalence. Prvním úkolem je proto při překladu nářečí zjistit, zda má dané nářeční v textu nějakou konkrétní charakterizační úlohu či nikoliv. Jestliže v takovém literárním textu funkční není, lze jej překládat bez problému jazykem spisovným. Pokud ale již v literárním textu svou charakterizační funkci má, je třeba nalézt odpovídající řešení v cílovém jazyce.⁷⁹

⁷⁵ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. s 180-185.

⁷⁶ Tamtéž, s. 186-192.

⁷⁷ Tamtéž, s. 192-196.

⁷⁸ Přestože Kufnerová popisuje onu problematiku při překladu nářečí na příkladech z cizího jazyka do českého, domnívám se, že stejné metody lze aplikovat i naopak, a to při překladu z českého jazyka do cizího, v našem případě konkrétně do jazyka korejského.

⁷⁹ KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 1994, s. 68-71.

Yu Jōngnan (1999) poznamenává, že někteří lidé používají dialekty *Čolla* nebo Kjöngsang při překladu americké angličtiny mluvené v Jižní Americe⁸⁰ nebo jako dialekt nevzdělaných lidí. V takovém případě vymezuje dvě možnosti, zdali dialekt v originálu ignorovat a nepřekládat jej, nebo naopak přeložit do dialektu s jiným významem. Sám se přiklání k první možnosti a říká, že takové používání dialektu *Čolla* nemůže být považováno jako znak nevzdělanosti.⁸¹

Na vhodné užívání dialektů upozorňuje i B. Mathesius⁸²: „*Dialektu je nutno užívat s mírou a dobře! Kazit dialekt, to je to nejhanebnější násilí na jazyku,*“ (1953:13). Klade například důraz při překladu sociálního dialektu, kdy se mnohdy překladatelé dopouští nadměrného množství užitých slangových výrazů.

⁸⁰ Na tuto podobu angličtiny je ostatními lidmi často nahlíženo jako na nevzdělanou

⁸¹ YU, Jōngnan. „Pōnjōkchaūi pchjōndžibin Jōkchal“ *Inmunnončchong*. 1999, 42, s. 157-162. Dostupné z: <https://s-space.snu.ac.kr/handle/10371/29302>

⁸² MATHESIUS, Bohuslav. O překládání Rozrušené země, in: *Kniha o překládání*. Red. Jaroslav Moravec. Praha: Nakladatelství Československo-sovětského institutu, 1953. s. 13.

5 Překládání z korejštiny a do korejštiny

I přes dostupnost desítek překladů z korejského jazyka do českého a naopak není dosud k dispozici žádná odborná literatura, která by se zabývala konkrétními metodami a postupy při překládání mezi touto jazykovou dvojicí. Z toho důvodu byly pro následující kapitolu zvoleny materiály z publikace *The Routledge Course in Korean Translation* (2018) od Jieun Kiaer. Ačkoliv jsou zde popisovány problematiky v případě korejského a anglického jazyka, dané poznatky mohou být aplikovatelné i v případě češtiny.

5.1 Jazyk

Korejský jazyk byl po dlouhou dobu klasifikován jako altajský jazyk, avšak v současné době je přijatelnější jej označovat jako jazyk izolovaný. Slovesa jsou umístěna na konci věty, a přestože výchozím slovosledem je SOV; podmět (subjekt) – předmět (objekt) přísudek (verbum)⁸³, je korejský slovosled (obdobně jako čeština) mnohem volnějším, než je tomu například v angličtině.

Slovní zásoba

Slovní zásoba byla silně ovlivněna čínským jazykem. Podle Standardního korejského jazykového slovníku, který byl vydán Národním institutem korejského jazyka a obsahuje přibližně 440 000 slov, je poměr čistě korejských slov (PK), čínsko-korejských slov (SK) a ostatních cizích vypůjčených slov 25:57:18.⁸⁴

Během posledních padesáti let došlo k dramatickému nárůstu anglických výpůjček v korejštině, což je důsledkem vzrůstajícího vlivu západní kultury v Jižní Koreji.⁸⁵ Při zavádění nových anglických slov do korejštiny museli Korejci volit mezi překladem a transliterací. Obvykle byla vlastní jména přepisována, zatímco jiné výrazy byly překládány. Při tomto procesu některé příklady byly přepsány tak, aby zachovávaly původní korejskou výslovnost, zatímco jiné byly přepisovány podle čínské nebo japonské výslovnosti. Většina slov přejatých na počátku dvacátého století byla spojena s novými civilizačními a kulturními jevy, zejména v oblasti vědy: *tainamaitchū* (다이 나마이 트, „dynamite“), *päkderia* (백 데 리 아,

⁸³ Základním typem českého slovosledu je SVO; podmět – (subjekt) přísudek (verbum) – předmět (objekt)

⁸⁴ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 6

⁸⁵ Tato přítomnost výpůjčních slov se stala jedním z hlavních rozdílů mezi severokorejským a jihokorejským jazykem. Zatímco na jihu byla anglická slova vřazena do slovní zásoby, na severu byla snaha nahradit je čistě korejskými výrazy, jak to jen bylo možné.

„bacteria“), *kchalsjum* (칼슘, „calcium“). Mnoho zahraničního spotřebního zboží, potravin, oděvů a vynálezů bylo také přeloženo nebo přepsáno do korejštiny, díky zvýšenému obchodu a kulturní výměně mezi Koreou a Západem: *sūkcätchū* (스카트, „skirt“), *ppöttchō* (뿔터, „butter“), *paiollin* (바이올린, „violin“). Mimo jiné se i v nové slovní zásobě převzaté do korejštiny objevovaly i náboženské výrazy: *Ppaippūl* (바이블, „Bible“), *Hallelluya* (할렐루야, „Hallelujah“), *Kchūrisūmasū* (크리스마스, „Christmas“).

Postoj mluvčího

V korejštině je postoj mluvčího vyjádřen pomocí před-finální koncovky nebo pomocného slovesa, které je spojeno se slovesem věty. V angličtině i češtině je postoj mluvčího vyjádřen pomocí modálních (způsobových) sloves.

- 책 좀 주시겠어요?

Will you give me the book, please? / Mohl byste mi prosím dát tu knihu?

Na rozdíl od angličtiny je korejština mimořádně citlivá na komunikační dynamiku mezi mluvčím a posluchačem. V angličtině lze říct *It is raining* a není tím vyžadováno plné zdůraznění vztahu mezi mluvčím a posluchačem. V korejštině však i nejjednodušší výrok jako „Prší“ vyžaduje zohlednění vzájemných vztahů a komunikačního kontextu.⁸⁶

- a) 비가 온다.

(Mluvčí buď situaci popisuje neutrálním a jednoduchým tónem, nebo projevuje mírné překvapení)

- b) 비가 오네.

(Mluvčí mluví sám se sebou; koncovka je často používána v monolozích a básních)

- c) 비가 오는구나.

(Mluvčí vyjadřuje překvapení, opět může být použito jako poetická koncovka)

- d) 비가 오리.

(Mluvčí vyjadřuje své domněnky lyrickým způsobem)

- e) 비가 옵니다.

⁸⁶ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 10-12.

(Mluvčí popisuje situaci ve formálním prostředí)

f) 비가 오지(요).

(Mluvčí mluví ve zdvořilém tónu. Koncovka – 시 vyjadřuje předpoklad mluvčího, že posluchač s ním souhlasí nebo že mezi nimi panuje vzájemné porozumění ohledně toho, co je řečeno.)

5.2 Gramatika

Pro získání dobrého překladu není důležité jen překládání jednotlivých slov, nýbrž je bezprostředně potřebné porozumět i gramatice překládaného jazyka. Korejšťina a angličťina (stejně jako češťina) jsou skutečně velmi odlišné jazyky a gramatika každého z nich se výrazně liší.

Gramatické kategorie v korejšťině

Jedním z rozdílů je, že oproti angličťině korejšťina (i češťina) postrádá členy, které jsou před lexikální položkou; místo toho se v korejšťině na konci lexikálních položek nachází částice. Dalším významným rozdílem je, že angličťina, podobně jako většina indoevropských jazyků, rozlišuje číslo a rody, zatímco korejšťina není příliš citlivá na tyto kategorie a spíše je nerozlišuje.⁸⁷ Jakobson (1959) zmiňuje, že pokud v cílovém jazyce některá gramatická kategorie chybí, je možné její význam do tohoto jazyka přeložit pomocí lexikálních prostředků. Naopak je obtížné zůstat věrný překladu, když překládáme do jazyka, který má gramatickou kategorii navíc.⁸⁸

Množné číslo

V korejšťině existuje přípona *-tul* (들), která označuje množné číslo. Její použití ale není povinné a úzce souvisí s postojem mluvčího. Funkcí této přípony není informovat posluchače, zda existuje jedna nebo víc položek, ale pouze signalizuje, že existuje „několik“ věcí, jejichž

⁸⁷ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 41-43.

⁸⁸ JAKOBSON, Roman. „On Linguistic Aspects of Translation“. In: *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti. London and New York: Routledge, 1959/2000. s. 117.

přesný počet já (mluvčí) buď nemohu nebo nechci specifikovat. Není také obvyklé koncovku -*tul* používat pro neživotná podstatná jména.⁸⁹

Rod

Korejský jazyk nemá rody, přestože existují zajímavé dvojice podstatných jmen, které jsou rodově velice ovlivněny. Například *nuna* (누나) je označení starší sestry pro chlapce, zatímco *ōnni* (언니) je starší sestra pro dívku. Stejně tak je *hjöng* (형) starší bratr pro chlapce a *oppa* (오빠) starší bratr dívky. V korejštině se lze setkat i se ženským zájmenem *kūnjō* (그녀), nicméně to bylo zavedeno koncem 50. let jako výsledek překladu anglických textů do korejštiny. I teď se *kūnjō* používá pouze v některých přeložených textech nebo pro zdůraznění ženské podstaty diskutované osoby. Zájmeno „ona“ by se proto nemělo automaticky překládat jako *kūnjō*, neboť ať už se jedná o mužské nebo ženské zájmeno, bude se s nimi v korejštině po většinu času zacházet stejně. Problém tak nastává na druhé straně při překladu z korejštiny, protože je někdy nutné hledat pohlaví často nevyřčených, a tedy implicitních lidí.

- 내가 독일에서 마지막으로 그분을 보았습니다.

I saw him in Germany for the last time. / Naposledy jsem ho viděl v Německu.

Zatímco korejská příkladová věta užívá rodově neutrální zájmeno *kūbun* (그분), přirozený anglický/český překlad vyžaduje specifické rodové zájmeno, tedy „on“ nebo „ona“. Je proto nutné vědět, že referent je muž, aby byla věta správně přeložena, přestože tato informace není obsažena v původní korejské větě. Metody, jak tento problém obejít, zahrnují například další čtení v textu v případě, že existuje jakékoliv vodítko ohledně pohlaví referenta nebo úplné vyhýbání se zájmen ve prospěch jmen/titulů.^{90 91}

Částice

Podle Kiaer (2018) lze kompetenci studentovi měřit dle toho, do jaké míry jsou schopni správně částice používat.⁹² V korejštině se částice používají k vyjádření perspektivy mluvčího nebo jeho

⁸⁹ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 43.

⁹⁰ Někteří mohou dokonce zvolit v angličtině i možnost užívání rodově-neutrálního *they*, přestože se jedná o poměrně kontroverzní taktiku.

⁹¹ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 43-44.

⁹² Tamtéž, s. 46.

postoji k tématu diskuse; použijí se proto pouze tehdy, kdy si mluvčí přeje vyjádřit svůj názor nebo postoj. Je proto nezbytné, aby bylo správně pochopeno chování a skrytý význam částic v korejštině, a to jak při překladu z ní, tak do ní. V korejštině se často vypouštějí částice a jiné výrazy, zvláště pokud jsou informace snadno získatelné z kontextu nebo obě strany vědí, o čem se mluví. Je dokonce zdvořilé a společensky vhodné s mluvčím nediskutovat a být méně specifický. V korejské gramatice totiž funguje princip: „Pokud to není nutné, neříkejte to. Říkejte to jen tehdy, když to přináší nový význam.“⁹³

5.3 Význam

Účelem překladu je převést význam z jednoho jazyka do druhého. Slova či výroky však mají často více než jeden význam, přičemž všechny jsou při jeho interpretaci klíčové. Kiaer (2018) jako jeden z příkladů uvádí například význam straky. V Koreji totiž symbolizuje dobré znamení; když uvidíte straku a naznačuje to, že se blíží dobrá návštěva. Naopak v případě Evropy straka vyvolává spíše negativní představu, protože je spojována například s krádežemi.⁹⁴

Překlad vlastních jmen

Vlastní podstatná jména mají tendenci se spíše prepisovat než překládat. Někdy mohou být přeloženy či upraveny, pokud mají nějaký zvláštní význam, kterým mohou přispět. Kiaer vymezuje tři základní způsoby, jak se s nimi vypořádat:

- a) význam doslovně přeložit – 청산별곡 (靑山別曲) – “The Song of the Green Mountain” (překlad slova za slovo)
- b) vysvětlit, namísto překladu – Kwagŏ (과거) – státní zkouška nejvyšší úrovně (the highest-level state examination)
- c) substituce pomocí jiného vlastního jména (výběrem z ekvivalentních jmen):
 - 일에 비웃을 입고 강호로 들어갈 때에
When we entered Tokyo on the sixteenth day . . .

⁹³ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 47.

⁹⁴ V češtině dokonce existuje rčení: „krade jako straka“.

Tato věta je převzata z Kim In-gjōmova (김인겸) cestopisu *Ildongjangyuga* (일동장유가) z osmnáctého století. Tehdy bylo Tokio známé ještě pod svým starým jménem *Edo* (v korejštině *Kangho* (강호)). Přejmenováno bylo až zhruba sto let po smrti *Kim In-gjōma*, proto je původní jméno přeloženo pomocí substituce jako „Tokio“.

Lexikální vztahy

Synonyma

Najít dokonalé synonymum v rámci jednoho jazyka je stejně obtížné, jak najít dokonalý ekvivalent napříč dvěma jazyky. Kiaer uvádí příklady: *čomo* (조모, 祖母), *halmōni* (할머니), *halmōm* (할멈), *halmangu* (할망구) a *halmä* (할매). Všechny tyto termíny odkazují na význam „babička“, přestože má každé slovo svůj jedinečný kulturní význam. *Čomo* je slovo sino-korejské, přináší tedy určitý pocit formálnosti a odstupu. *Halmōni* je nejobecnější výraz pro babičku. *Halmōm* používá dědeček, vrstevníci v rodině nebo komunitě. *Halmangu* je také používáno dědečkem, oslovení zní ale vtípně. *Halmä* zní mírně blahosklonně. Uvedené příklady dále Kiaer porovnává s anglickými ekvivalenty: *Grandmother*, *Grandma*, *Nan*, *Gran* a *Granny*. Obdobně všechny tyto termíny sdílejí stejný propoziční význam, přesto se objevují v různých sociálních kontextech. *Grandmother* je používán ve formálním a písemném kontextu, přesto k označování vlastního vztahu je běžnější užití synonym *Grandma*, *Nan* a *Gran*. *Granny* může působit trochu dětinsky a je nevhodné používat v případě nepříbuzné osoby.⁹⁵ Jistě lze aplikovat i v případě češtiny: „babička“, „stařena“, „babka“, „bába“, „babi“ a podobně. Opět se jedná o výrazy, jež mají stejný význam, přesto je nelze užívat bezmyšlenkovitě.

Polysémie a homonymie

Polysémie znamená „mnohoznačnost“ a označuje slova (či fráze nebo symboly), které mají více významů. Rozdíly mezi významy mohou být úplně zřejmé nebo jemné. Jako příklad Kiaer uvádí *siwōnhada* (시원하다), které může znamenat „být horký“ ale také „být chladný“. Korejci mohou použít *siwōnhada* když pijí teplou polévku nebo po horké koupeli/sauně, ale také když si dají osvěžující studenou sprchu nebo vychlazené pivo. Na druhé straně tu jsou homonyma,

⁹⁵ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 68-69.

kteřá buď znějí stejně (homofony) nebo mají stejný pravopis (homografy) nebo obojí, nemají ale příbuzný význam. Příklady: a) homofony: *kä* (개, „pes“) a *ke* (게, „krab“), b) homografy: *pam* (팜, „nic“) a *pam* (팜 [팜:], „kařtan“), c) homofony i homografy: *pä* (배, „břicho“), *pä* (배, „hruřka“) a *pä* (배, „lod“).

Hyponymie a hyperonymie

Hyponymum je slovo označující konkrétnější pojem než slovo jiné, tedy slovo podřizené, hyperonym je naopak slovo nadřizené a označuje obecnější pojem. Příklady hyperonym bez existujících anglických nebo českých ekvivalentů jsou: *sujö* (수저, lžička + hůlky), *čönhu* (전후, před + po), *tagwa* (다과, čaj + svačina).⁹⁶ Česká hyperonyma bez existujícího korejského ekvivalentu jsou například „přibory“ a „nádobí“.

Výběrové omezení v korejštině

Pojmem „výběř“ Kiaer odkazuje na: „*řchopnost predikátů omezit řémantický obsah jejich argumentů.*“ (2018: 74) Například slovo *möri* (머리) může znamenat buď „hlava“ nebo „vlasy“. Nicméně kolokace *möri čarüda* (머리 자르다) znamená pouze „střihat vlasy“ a nikdy ne „uříznot hlavu“. Způsob, jakým rozpoznat, zda se slovem *möri* myřlí „hlava“ nebo „vlasy“ je sledováním kolokačních vzorců:

- a) *möri* (머리, „vlasy“): *čarüda* (자르다, „střihat“), *kilta* (길다, „být dlouhý“), *ččalta* (짧다, „být krátký“), *čidžöbunhada* (지저분하다, „být rozčuchaný“)
- b) *möri* (머리, „hlava“/„mozek“): *čakta* (작다, „být malý“), *kchüda* (크다, „být velký“), *apchüda* (아프다, „být bolestivý“), *nappüda* (나쁘다, „být řpatný“), *čohta* (좋다, „být dobrý“)

Někdy mohou být výběrová omezení porušena v obrazném použití jazyka, například v básních. Přídavná jména související s lidskými emocemi mohou být použita k popisu jiných než lidských předmětů, aby zprostředkovala pozitivní, lidský aspekt předmětu a zároveň přitáhla pozornost. Například fráze: *ttokttokhan jöngö* (똑똑한 영어, „chytrá angličtina“) se používá v reklamách. Anglický jazyk sám o sobě nemůže být chytrý, *ttokttokhan* se používá

⁹⁶ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 71-72.

pro lidské subjekty. Znamená to ale, že studiem konkrétního anglického programu se student může stát chytřejším.

5.4 Slova

V korejském slovníku je v současnosti možné nalézt pouze 6 % cizích slov (především anglického původu), to ale neznamena, že základní slovní zásobu v korejštině tvoří pouze sino-korejská nebo čistě korejská slova. Kiaer zmiňuje skutečnost, že právě v důsledku westernizace byl za posledních třicet let vysledován nárůst používání anglických slov. Před rokem 1990 bylo běžné užívání čínských znaků v novinách bez vysvětlení, dnes v novinách ale snáze nalezneme slova anglického původu transliterována do korejštiny s anglickým pravopisem v závorkách.⁹⁷

Původní korejská slova vs. sino-korejská slova

Zatímco používání čistě korejských slov navozuje svěžest a lehkost, používání sino-korejských slov vyvolává dojem formálnosti a vážnosti. Jako příklad je uvedena báseň od Pak Mokwöla (박목월) s názvem *nagŭne* (나그네), jež je čistě korejské slovo s významem „cestovatel“. V korejštině existuje mnoho slov pro cestovatele, například sino-korejské slovo *jöhänggäk* (여행객). Zde se ale nuance liší, *nagŭne* zní svěže, lehce a láskyplně, kdežto *jöhänggäk* zní těžce, formálně a vzdáleně. Opačným příkladem je báseň *Nimŭi čchimmuk* (님의 침묵; v angličtině *Silence of My Dear*, v češtině „Tvoje mlčení“). *Čchimmuk* (침묵) je sino-korejské slovo a znamená slavnostní ticho, pozadí básně má navodit vážnost. Pokud by se tedy použilo čistě korejské slovo *kojo* (고요), báseň by ztratila tuto atmosféru.⁹⁸

Anglo-korejská slova

Anglo-korejská slova jsou ta, která jsou buď úplnou kopií anglických slov nebo obsahují alespoň jejich část. Častokrát jsou tato slova označována termínem *Konglish* – který definuje korejskou, místní variantu angličtiny, která je však často nekomunikovatelná s rodilými mluvčími angličtiny.⁹⁹ Jako příklad uvádí například slovo *Āpchŭtchösöbisŭ* (애프터서비스), které je transliterováno z anglického slova *aftercare service* a znamená službu zahrnující

⁹⁷ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 93.

⁹⁸ Tamtéž, 94-95.

⁹⁹ Kiaer (2014) dodává, že má termín hanlivý význam, přestože se nyní stává nezbytnou součástí korejské slovní zásoby.

možnou opravu nebo výměnu po zakoupení produktu. Kiaer (2018) dodává, že do anglo-korejských slov do jisté míry zasahují i generační rozdíly, protože mladší generace z pravidla upřednostňuje používání slov z angličtiny, zatímco pro starší generaci je stále přirozenější užívání sino-korejských slov. Jako příklad lze uvést slova *čchõnghonhada* (칭혼하다) a *pchũropchojũhada* (프로포즈하다). Obě slovesa mají význam něco navrhnout, přesto sino-korejské slovo *čchõnghonhada* bude převážně užíváno starší generací a poangličtělé *propose* v podobě *pchũropchojũhada* najde oblibu naopak u mladší generace.

5.5 Stylistické tóny textu¹⁰⁰

Tóny, které získáváme z textu, aniž bychom je slyšeli, mohou být někdy nejednoznačné. V případě korejského textu, tóny jsou obvykle dány částicemi připojenými ke slovesnému shluku. Kiaer (2018) definuje „*good-citizen particles*“, což jsou částice, které odrážejí benevolentní postoj mluvčího k posluchači nebo posluchačům. *Good-citizen* neboli „dobrý občan“ v korejském měřítku rozumíme člověka, který nevyčnívá z davu, není ani příliš dobrý ani příliš špatný. V podstatě dobrým občanem se jeden stane tím, že se buď stane „neviditelným“, nebo se bude prezentovat pokorným „já“.¹⁰¹ Kiaer věří, že toto je skutečná motivace pro četné jazykové chování korejských rodilých mluvčích. Jako praktické strategie, jak být „dobrým občanem“ v mluvené korejštině je:

- a) být vágní; přestože má mluvčí jasnou informaci, má tendenci vkládat příslovce jako jsou *čom* (좀, „trochu“) nebo *ama* (아마, „možná“), aby bylo prohlášení měkké a méně jasné. Výpověď tím zní spíše jako odhad než prohlášení.
- b) být nepřímý; Korejci dávají přednost použitím modality, která vyjadřuje odhad, i když mluví o svých vlastních emocích. Například místo *기분이 나빠요* (Jsem našťvaný) lidé častěji použijí spojení *기분이 좀 나쁜 것 같아요* (Mám pocit, že jsem trochu rozrušený).

¹⁰⁰ Autorka ve své práci používá termín „Tón“ (Název kapitoly je „Tone Matter“), je třeba ale zdůraznit, že tím není myšlena oblast fonetiky, ale slovesný způsob, jak jej definuje Vladimír Pucek. (PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2012.)

¹⁰¹ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s.107.

Jednou z hlavních funkcí částic v korejštině je promítnout postoj mluvčího k posluchači. Jednotlivé částice jsou v případě angličtiny či češtiny nepřeložitelné a je vyžadováno, aby byly brány v úvahu na širší úrovni „tónu“ při sestavování závěrečné promluvy cílového jazyku. Překladatel tak musí zvážit, co by korejský mluvčí řekl, kdyby mluvil anglicky (příp. česky). Tón zprostředkovaný korejskými honorifikacemi a částicemi může být vyjádřen volbou slovní zásoby pro ostatní slova ve výpovědi, ale nemůže být vyjádřen ekvivalentními anglickými/českými gramatickými kategoriemi, protože neexistují. Například:

- ka-si-ket-kuna (가시겠구나)

가 (kořen) + 시 (honorifikum) + 겠 (odhad/změkčení) + 구나 (zvolání)

Hlavním významem této věty je, že „ona/on jde“, tato informace je jasná ze slovesného kmene *ka* 가 (jít). Po slovesném kmeni následují další tři částice; *si* (시), *ket* (겠) a *kuna* (구나). *Si* je honorifikační částice, kterou mluvčí používá ke zdvořilému vyjádření postoje k předmětu věty.¹⁰² *Ket* se používá, když mluvčí chce, aby prohlášení bylo méně přímé tím, že ze skutečnosti udělá odhad. *Kuna* se používá pro vyjádření mírného překvapení. Jak již bylo řečeno, korejština je jazyk velmi citlivý na mluvčího-posluchače a sekvence částic uvedených výše odhaluje perspektivu mluvčího vůči posluchači nebo předmětu věty.¹⁰³

Expresivita v korejštině

Mezi další příklady vyjadřující expresivitu v korejštině lze zařadit mimo mnoho jiných také níže uvedené čtyři věty, které jsou gramaticky stejné a jejich hlavní význam je stejný: „Učitel Kim přichází“.

- 김 선생님(이) 오십니다.

Mluvčí vyjadřuje svou úctu vůči učiteli Kimovi, styl řeči je formální díky koncovce - *subnida* (습니다/습니다). Použití je vhodné v situaci, kdy mluvčí něco popisuje před svým nadřízeným, například ředitelem školy.

¹⁰² Koncovka -시 není jediným způsobem, kterým lze projevat úctu vůči osobě či předmětu věty. Mluvčí může použít jiná slova, například 자다 (spát) → 주무시다, 말하다 (mluvit) → 말씀하시다, 죽다 (zemřít) → 돌아가시다 a podobně.

¹⁰³ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 111-112.

- 김 선생님(이) 오시네요.

Mluvčí vyjadřuje svou úctu vůči učiteli Kimovi, styl řeči je neformální ale zdvořilý díky koncovce *-nejo* (네요). Použití je vhodné v situaci, kdy mluvčí něco popisuje, například před svými kolegy.

- 김 선생님(이) 오시네

Mluvčí vyjadřuje svou úctu vůči učiteli Kimovi, styl řeči je neformální díky koncovce *-ne* (네). Použití je vhodné v situaci, kdy mluvčí něco popisuje, například před svými studenty nebo blízkými kolegy.

- 김 선생(이) 오네.

Mluvčí nevyjadřuje svou úctu vůči učiteli Kimovi, styl je neformální kvůli koncovce *-ne* (네). Použití je vhodné v situaci, kdy mluvčí něco popisuje, například před svými blízkými kolegy. Koncovka ukazuje, že vztah mluvčího k učiteli Kimovi je dostatečně blízký, aby učitele Kima neurážel.¹⁰⁴

Jak lze vidět, částice v korejském jazyce v sobě „ukrývají“ významy a tóny, které musí být v angličtině a češtině popsány pomocí slovní zásoby.

5.6 Kultura

„Žádné dva jazyky si nejsou nikdy dostatečně podobné, abychom mohly předpokládat, že reprezentují stejnou sociální realitu. Světy, ve kterých žijí různé společnosti, jsou odlišné světy, nikoliv ten stejný svět pouze s jinými nálepkami.“ (Sapir 1956: 69)

Samotná znalost jazyka při překladu nestačí, neboť překladatel je i kulturním prostředníkem a bez znalosti dané kultury není možné výchozí text překládat. Obtížné pro překlad jsou názvy jídel a nápojů, které jsou mnohdy nepřeložitelné a překladatel se proto musí uchýlit k přepsání. Jejich přepsání ale zároveň může bránit v porozumění čtenáři cílového textu, proto by měl dobrý překladatel být schopen najít balanc mezi přesností a srozumitelností; tedy

¹⁰⁴ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 111-112.

by měl být text co nejpřesnější v kontextu a kultuře, zároveň by měl být snadno čitelný a srozumitelný pro čtenáře cílového textu bez příliš velkého úsilí.

Pro dobrý překlad je třeba porozumět nejen charakteristikám věci, ke které se každé slovo vztahuje, ale také souvisejícím významům, které se k nim váží, a sociálnímu kontextu, ve kterém se slovo používá. Zde jako příklad Kiaer uvádí překlad blíže nespecifikovaného korejského alkoholu. Mezi tři oblíbené likéry v Koreji patří *sodžu* (소주), *mākču* (맥주, „pivo“) a *makkōlli* (막걸리, „korejské rýžové víno“). Ty se odlišují chutí i přísadami, kromě toho evokují různé atmosféry a konotace, kterých si překladatel musí být vědom. Pivo je chápáno jako neformální nápoj, který se pije v hospodě, zatímco víno se častěji konzumuje jako součást jídla v restauraci nebo v jiném formálním prostředí. V tom případě pro překlad nápoje, který je konzumován na neformálním setkání, je vhodnější volbou pivo spíše než víno. Kiaer (2018) dále zmiňuje, že to je něco, co můžeme cítit intuitivně, ale nemůžeme si být jisti, že tyto nápoje mají stejné konotace i v jiných kulturách. Způsobem, kterým lze správně formovat a dokazovat naši intuici, jsou „velká data“. ¹⁰⁵ Při hledání jednotlivých likérů v sociálních metrikách se Kiaer zaměřovala na hlavní emocionální slova, která s nimi souvisela. V případě *sodžu* to byly „smutné“ nebo „chladné“ emoce, zatímco pro *mākču* to byly emoce „vzrušující“ a „šťastné“. Pravděpodobně to souvisí s tím, že Korejci obvykle pijí *sodžu*, když se jim nedaří nebo v zimě, zatímco *mākču* pijí, aby se, zejména v létě, ochladili a odpočinuli si. Taková pozorování, se zdají být intuitivní a zřejmá, přesto často zůstávají implicitní a ignorována. Velká data ale takovou intuici mohou vizualizovat a učinit ji explicitní. ¹⁰⁶

Výkladové slovníky češtiny korejské výrazy zatím nezachycují, přesto se díky oblibě korejských jídel užívání některých korejských slov zvyšuje. Jedním z příkladů může být slovo *kimčchi* (김치; nejhojněji v podobě kimči), což je tradiční korejský pokrm z fermentované zeleniny. Pokrm se stal v naší zemi natolik populární, že pro něj není třeba hledat v případě překladu jiný ekvivalent. ¹⁰⁷

¹⁰⁵ KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. s. 142-143.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Ústav pro jazyk český. [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/zajimave-dotazy/220519-zajimave-dotazy-kimci.html>

6 Analýza

6.1 Představení autorek překladů

Prvním překladem, kterému se v rámci praktické části budu věnovat, je překlad z roku 2020 od bohemistky Ju Sönbi. Ten vznikl ke 100. letému výročí od napsání R.U.R Karlem Čapkem.¹⁰⁸

Ju Sönbi je dnes jednou z předních bohemistek v Koreji, kde na HUFs funguje jako vedoucí katedry českých a slovanských jazyků. Svá studia započala na již zmíněné katedře, přičemž patřila mezi první studenty, kteří byli vysláni na letní jazykový kurz češtiny na Karlově univerzitě. V následujících letech na univerzitě pokračovala a získala magisterský i doktorský titul.¹⁰⁹ Již od počátku svých studií na české univerzitě se zabývala díly Karla Čapka, na jejichž základě úspěšně obhájila disertační práci *Znaky, styl a dramata Karla Čapka* (2011), kde se mimo R.U.R zaměřila i na jeho další dramata *Loupežník*, *Věc Makropulos*, *Bílá nemoc* a *Matka*. Kromě toho provedla také výzkum s názvem *Paradigma 'kolektivního chování' v literatuře: Zaměření na R.U.R. a Bílou nemoc od Karla Čapka*, který byl publikován roku 2019 v časopise *Sŭllabŭhakpo* (슬라브학보)¹¹⁰.

O vůbec první překlad z češtiny do korejštiny (dřívější vznikaly z jiných překladů) se pokusila v roce 2002 Kim Hŭisuk. Tento překlad byl zároveň i jejím prvním jako takovým. V roce 2015 pak dílo znovu přeložila a vydala. Právě touto verzí překladu se budu v rámci své diplomové práce zabývat.

Kim Hŭisuk v 90. letech vystudovala ruskou literaturu na univerzitě Yonsei a v roce 2000 se věnovala reformnímu hnutí stran. Od roku 2012 pracuje jako administrativní pracovnice v IT společnosti, překládá z angličtiny do ruštiny a píše vlastní romány. Dále provozuje svůj kanál na YouTube pod názvem *Pukkchŭllŏppiba* (Book club Bbar, 북클럽비바), kde tvoří videa o ruské literatuře.¹¹¹

Narozdíl od Ju Sönbi se Kim Hŭisuk vyjádřila v knize i k samotnému překladu, kde komentovala obtížné prvky, se kterými se musela vypořádat. Největší problém pro ni

¹⁰⁸Robot'ui tchansäng... Čchapchekŭ 'R.U.R' 100čunjŏn wanjŏkpchan. *Yŏnhamnyusŭ*. [online] [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.yna.co.kr/view/AKR20200422087600005>

¹⁰⁹PUCEK, Vladimír. *Dějiny koreanistiky. Seminář koreanistiky*, Ústav Dálného východu. 2015. s. 103.

¹¹⁰ přední korejský vědecký časopis o jazyce, kultuře, historii a společenských vědách slovanských a euroasijských regionů.

¹¹¹ Kim Hŭisuk. *Yes24*. [online] [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.yes24.com/24/AuthorFile/Author/168526>

představoval překlad a rozlišování zájmen „Vy“ a „Ty“. Jako příklad uvádí situaci, kdy se Helena a Domin stanou párem a mluví před svými přáteli neformálně, což v případě korejštiny není obvyklé, aby manželka se svým manželem mluvila neformálně před jeho kamarády.¹¹²

6.2 Metody analýzy překladu

Úkolem této diplomové práce byla analýza řeči chůvy Nány ve dvou korejských překladech. Přestože postava chůvy není ve hře R.U.R od Karla Čapka tolik zastoupena a je pouze postavou vedlejší, nelze pochybovat o její důležitosti; má totiž reprezentovat obyčejný lid, aneb jak bylo ve hře použito: „hlas lidu“. Nána je postavou prostého původu a její celý postoj vychází z náboženství a lidových tradic a vše, co se s tím neslučuje, jí připadá špatné a vzbuzuje v ní negativní emoce.

Její postava jako jediná v celé hře mluví řečí nespisovnou. Vyskytuje se zde obecná čeština, jenž je interdialektem, kterým se mluví převážně v Čechách a na západní Moravě, jak bylo zmíněno v kapitole 3.1. V její řeči se projevuje především náslovné (protetické) „v“ (*vona, vošklivíte*), nahrazení koncovky „ý“ koncovkou „ej“ (*žádnej, pomínutej*) a protetické „j“ (*eště*). Moravská (východomoravské a severomoravské nářečí) a slezská nářečí se však v dialogích nevyskytují.

Cílem bylo zjistit, jakým způsobem došlo k překladu těchto nespisovných prvků a také, jak je v korejských překladech vyjádřen celkový charakter postavy Nány. Mimo jiné bylo snahou prostřednictvím aplikace Pymovy typologie překladových řešení zjistit, jak autorky při překladu postupovaly.

Pro analýzu byly vybrány veškeré Nániny repliky (celkem 45) z obou překladů i z českého originálu, které byly postupně analyzovány. Repliky ostatních postav nebyly podrobněji zkoumány, pokud si to pochopení některých ze zkoumaných replik nevyžadovalo. Repliky jsou dále zařazeny do pěti částí podle dějství a výstupů, ve kterém se nachází. V každé části je stručně naznačen děj, aby bylo možné si tak jednotlivé promluvy lépe zařadit do konkrétní situace. Každá analýza pak začíná českým originálem, poté následuje překlad od Ju Sönbi (označeno Ju) a dále pak překlad od Kim Hüisuk (označeno Kim). Ke každé přeložené

¹¹² ČAPEK, Karel. (překlad: Kim Hüisuk). *Robot Rodžumüi Junibösöl Robot*. Korejská republika: Mobidik, 2015. s. 155.

replíce jsou dále přiděleny jednotlivá překladatelská řešení podle Pymovy typologie (viz kapitola 4.3) pomocí zkratk. Následuje jejich rozbor, kde jsou kromě překladatelských řešení brány v potaz i jednotlivé lexikální výrazy a pragmatická stránka promluv. Kurzívou jsou pro lepší přehlednost vždy uvedeny výrazy a fráze vycházející z českého originálu. V replikách je analyzována pouze přímá řeč, popisy chování postav v závorkách analyzovány nejsou. Podotýkám, že cílem této práce není určit, který z překladů je zdařilejší, nýbrž pouze pochopit, jakým způsobem autorky převedly postavu Nány do korejské verze díla.

6.3 Analýza a komparace překladů

Pro přehlednost jednotlivých zkratk je zde znovu uveden seznam Pymových překladatelských řešení:

Kopírování

Kopírování slov – KS

Kopírování zvuků – **KZ**

Kopírování morfologie – **KM**

Kopírování skriptu – **KSk**

Kopírování struktury – Kst

Kopírování prozodických prvků – **KPP**

Kopírování pevných frází – **KPF**

Kopírování struktury textu – **KST**

Změna způsobu vyjádření

Změna perspektivy – ZP

Změna důrazu ve větě – **ZDV**

Změna sémantického důrazu – **ZSD**

Změna registru/struktury zájmen – **ZRg/Sz**

Změna hustoty – ZH

Generalizace/Specifikace – **GEN/SPEC**

Explicitace/Implicitace – **EXPL/IMPL**

Mnohonásobný překlad – **MP**

Resegmentace – **RESGM**

Kompenzace – Komp

Nová úroveň vyjádření – **NÚV**

Nové místo v textu – **NMT**

Kulturní shoda – KSh

Shoda idiomů – **KS**

Shoda kulturně specifických jednotek – **SKSJ**

Změna obsahu

Přizpůsobení textu – PT

Oprava/Cenzura/Aktualizace – **Opr**

Vynechání obsahu – **VO**

Přidání obsahu – **PO**

Část 1.

Následující repliky (1-12) vychází z prvního dějství, druhý výstup. Helena volá Nánu do svého salónu, aby ji pomohla dopnout šaty. Ta hned začne nadávat na roboty, konkrétně na robota Radia, který začal vzdorovat. Helena roboty obhajuje, Nána se jí naopak pokouší přesvědčit, že jsou špatní a jejich výroba je proti bohu.

1. (uklízí): Neřádi šeredný! Pohani! Bože mě netrestej, ale já bych je –

Ju: (청소하면서) 썩을 짐승들 같으니! 이교도 놈들! 하느님, 저를 용서하소서, 하지만 저는 그놈들을— (NÚV, EXPL, ZSD)

Kim: (청소를 하며) 더러운 짐승들 같으니라구! 이교도놈들! 주여, 용서하소서. 하지만 저는 ... (NÚV, EXPL, RESG, ZSD)

V obou překladech první věty bylo použit termín 짐승들, který může mít tři různé definice. Jedná se buď o označení pro zvíře se srstí a čtyřma nohama, každého savce vyjma člověka nebo je naopak metaforou pro člověka, který je zlý a krutý.¹¹³ V překladu Ju je užit ve spojení se slovesem 썩다 s významem „hnít“. V podobě 썩을 lze použít i jako charakteristiku pro člověka, který je zlý a „prohnilý“.¹¹⁴ Naopak v překladu Kim je použit s adjektivem 더럽다 ve významu „špinavý“. Koncovka -같으니(라고) zde funguje jako hanlivé přirovnání.¹¹⁵ Doslova je možné přeložit jako: „Jsou jako prohnilá zvěř!“ a „Jsou jako špinavá zvěř!“.

V překladu Kim se vyskytuje koncovka -라구, která je ve standardní korejštině v podobě -라고. Konkrétně změna samohlásky z ㅏ na ㅓ je typická pro Soulské (*Kjŏnggi*; 경기도) nářečí.¹¹⁶ Přestože standardní korejský jazyk vychází právě z tohoto nářečí, není tato odchylka jako standardní uznána. Překladatelka tuto změnu zároveň používá i u jiných postav, nelze proto tvrdit, že by se tímto způsobem snažila Nánu odlišit, tak, jak je odlišena v originále prostřednictvím obecné češtiny.¹¹⁷

¹¹³ 짐승. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://ko.dict.naver.com/#/search?range=all&query=%EC%A7%90%EC%8A%B9>

¹¹⁴ Například spojení 썩을놈 se dodne běžně užívá v provincii Čolla k ponižování člověka na nižší úroveň.

¹¹⁵ 같다. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://korean.dict.naver.com/koendict/#/entry/koen/24ebbd7cc4e94afb8d63f80eb38a5197>

¹¹⁶ Pucek tuto změnu uvedl jako příklad hovorovosti, která je zmíněna v kapitole 3.2.

¹¹⁷ LEE, Ikseop & RAMSEY, S. Robert. *The Korean Language*. Albany: State University of New York Press. 2000. s. 308-309.

Následující věty můžeme označit za věty explicitní, kde samotné slovo 이교도 označuje „pohany“. Obě překladatelky k němu připojily ještě přívlastek 놈, který je velmi hanlivým označením pro jednoho člověka nebo pro celou skupinu, se kterou je mluvčí v nepřátelském vztahu.¹¹⁸

하느님 i 주여 jsou ekvivalenty pro „Boha“, ačkoliv 주여 se zdá být vhodnějším výrazem pro „Pána“.

V překladu věty *Bože mě netrestej, ale já bych je—* je v obou překladech obsaženo sloveso 용서하소서, kde 용서하다 znamená „odpustit“ ve významu udělení milosti za něčí hříchy. Použití koncovky -하소서 je forma poetismu, která se užívá především pro biblické texty. Můžeme zde vidět změnu sémantického důrazu, protože došlo z významu „Bože mě netrestej“ na „Bože, odpusť mi“. Další explicitaci lze sledovat například i u přidání zájmena 저를 v prvním překladu a následně přidání 그놈들을, které je v původním překladu vyjádřeno pouze zájmenem „je“. V případě překladu Kim je naopak resegmentace, kde poslední souvětí bylo rozděleno na dvě kratší věty.

...

2. No hned, no hned. (Zapíná Heleně šaty.) Bože na nebi, to je zvěř!

Ju: 네네, 금방 가요, 금방. (헬레나의 원피스를 잠그면서) 하느님 맙소사, 짐승들 같으니라고! (**PO/EXPL, KPF**)

Kim: 네, 금방 갑니다. (헬레나의 드레스 단추를 잠그며) 하느님 맙소사, 어떻게 그런 난폭한 짐승들이! (**PO/EXPL, IMPL, KPF, ZP**)

V obou případech došlo k explicitaci nebo přidání obsahu v podobě 네네 (u překladu Kim pouze 네), která se dá jednoduše přeložit jako „Ano ano“. Dále se zde vyskytuje sloveso pohybu 가다 ve významu „jít“. Ve druhém překladu došlo zároveň i k implicitaci, neboť Nána odpovídá pouze jednou.

¹¹⁸ Slovo 놈 má daleko širší použití. Je možné s ním například odkazovat i na malého chlapce roztomilým způsobem. Často se také slovo používá jako hanlivé označení pro muže.

V obou překladech je použito slovní spojení 하느님 맙소사, které je zastaralé a běžně se dnes již nepoužívá. Vyjadřuje zděšení, alternativním překladem je „Ó můj bože“. Přesněji 맙소사 vzniklo ze slova „마옵소서/ 맙쇼셔(마십시오)“ a jeho konkrétnější význam je „Bože, nedělej to!“. Je tak ekvivalentní frází pro *Bože na nebi* ve výchozím textu. V případě překladu Kim dochází ke změně perspektivy, znění věty 어떻게 그런 난폭한 짐승들이 by totiž doslova znamenalo „Jak mohou být (existovat) takové násilné bestie!“ Nánina promluva tak zní spíše až nevěřicně.

...

3. Fi, ani je menovat nechci.

Ju: 예잇. 그 이름 부르기도 싫어요. (KPF, RESG, EXPL)

Kim: 아이고, 전 그놈들 이름도 부르기도 싫어요. (KPF, EXPL)

예잇 i 아이고 je kopírování pevné fráze, neboť obě mohou vyjadřovat povzdech a odpovídají tak výše použitému *Fi*. V obou překladových větách dále došlo k explicitaci, protože se zde vyskytuje slovo 이름 ve významu „jméno“ a sloveso 부르다 znamená „volat“. Jeho samotné použití by ale pravděpodobně nedávalo příliš smysl. V druhém překladu je vyjádřeno i zájmeno „já“ (전) a označením 그놈들 chtěla překladatelka upřesnit, že je řeč právě o robotech. V prvním překladu byla věta rozdělena na dvě pomocí resegmentace.

...

4. Zas to jednoho u nás chytlo. Začne třískat do soch a vobrazu, skřípá zubama, pěnu u huby
– Načisto pomínutej, br. Dyt' to je horší než zvíře.

Ju: 또 한 놈을 잡았다네요. 조각이나 그림을 집어던지기 시작하고 이빨을 갈고 입가엔 거품을 물고— 완전히 맛이 간 거죠, 부르르. 그것들은 짐승보다도 못하다니까요. (IMPL, VO, KS, KPF, KZ)

Kim: 그놈들 중 한 녀석이 여기서 경련을 일으켰지 뭐예요. 그냥 막, 조각품이나 그림들을 때려부수더라구요. 이빨을 갈고, 입에 게거품을 물면서 ... 하늘 무서운 줄 모르고 ... 쫓쫓, 짐승만도 못한 것들. (NÚV, EXPL, IMPL, VO, PO)

První věta 또 한 놈을 잡았다네요 v překladu Ju se nezdá být ideální, neboť zde došlo k pozměnění významu. Tahle věta by totiž doslova znamenala, že Nána někde zaslechla (podle koncovky 다네요), že jednoho z nich znovu chytili. Navíc zde došlo k implicitaci příslovečného určení místa *u nás*. V překladu Kim došlo k nové úrovni vyjádření. Překladatelka přidala rovněž explicitaci „jednoho z nich“ (그놈들 중 한) a navíc použila označení 녀석, jenž má podobný význam jako 놈 a je tak neformálním a ponižujícím oslovením pro muže.¹¹⁹ Při jeho použití je nutná opatrnost, protože může mít v určitém kontextu degradační až diskriminační význam.¹²⁰ V textu je použit pravděpodobně pro zmíněnou degradaci robotů. Kim přeložila první větu s pomocí slovního spojení 경련을 일으키다, které může mít význam „dostat křeč“ nebo „náhlý pohyb svalů, který nelze ovládat, často způsobený nemocemi nebo drogami.“¹²¹ Na rozdíl od prvního překladu je význam slova lépe vyjádřen, přestože stále není přesně vyjádřeno, že robot Radius „chytl amok“. Koncovka -지 뭐 예요 zde vyjadřuje určitou formu překvapení a zároveň mluvčí hledá sympatie u posluchače.

V překladu Ju je věta *Začne třískat do soch a vobrazu, skřípá zubama, pěnu u huby – Načisto pomínutej, brr* přeložena téměř doslovně, dokonce zachovává i stejnou strukturu ve formě, například používání pomlček stejně tam, kde jsou ve původním textu. U překladu Kim jsou použity naopak tečky. Ve větě také došlo k přidání obsahu pomocí příslovce 그냥 막, které by se v této větě dalo přeložit jako „Jen tak“, zároveň se zde objevuje i implicatace původního začne.

Výraz *pomínutej* byl překladu Ju přeloženo pomocí 맛이 가다¹²², čímž je možné hanlivě označit někoho, kdo nám nepříjde „normální“ nebo je „mimo“, věta byla proto přeložena kopírováním pevné fráze. V druhém překladu došlo k úplné změně věty, protože ...하늘 무서운 줄 모르고 má spíše význam, že se někdo cítí až příliš neohroženě, doslova „bez strachu před nebem (bohem)“.

¹¹⁹ 놈 je ale daleko hanlivějším výrazem

¹²⁰ 녀석. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-12-01]. Dostupné z:

<https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/699d80e0434e45a8b4126a01f0bbc573>

¹²¹ Naver uvádí anglický ekvivalent „convulsion“, který má právě tento význam.

Convulsion. *Cambridge dictionary*. [online] [cit. 2023-11-23]. Dostupné z:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/convulsion>

¹²² 맛이 가다. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z:

<https://dict.naver.com/dict.search?query=%EB%A7%9B%EC%9D%B4%20EA%B0%80%EB%8B%A4&ie=utf8>

V překladu Ju 부르르 došlo kopírování zvuku původního *Brr*. Kim naopak použila korejské citoslovce mlasknutí 쫓쫓, které analogicky vyjadřuje nelibost, přesunula jej také z předposlední věty do poslední. V překladu Ju je také naznačená hovorovost prostřednictvím stahování slovesné koncovky 지요 na 죠.

...

5. Toho – toho – Šak to ani křesťanský meno nemá! Toho z knihovny.

Ju: 그—그— 뭐라더라, 그 무슨 . . . 기독교 이름도 아니었는데! 도서관에 있던 그놈이요! (PO, IMPL, KS)

Kim: 그, 뭐라나 그 ... 아 ... 왜 세례명도 없는 놈 있잖아요? 그 왜 도서관의 ... (PO, ZDV, IMPL, KS)

V obou překladech došlo k přidání obsahu. Výrazy 뭐라더라 a 뭐라나 se používají, když se mluvčí snaží si při vnitřním dialogu na něco vzpomenout.

V překladu Kim lze sledovat změnu důrazu ve druhé větě, neboť je převedena do otázky s významem „Proč existuje někdo, kdo nemá křestní jméno?“ Ve třetí větě je následně implicitace zájmena *toho*, zatímco v překladu Ju je vyjádřen pomocí 그놈.

...

6. Zrouna toho. Šmarjájosef, já si to vošklivím! Ani pavouka si tak nevošklivím jako ty pohany.

Ju: 예, 바로 그놈이요. 아휴, 징그러워라! 거미도 그 이교도 놈들보다는 혐오스럽지 않을 거예요. (PO, KPF, NÚV, ZDV)

Kim: 맞아요. 그놈이에요! 원 세상에나, 그놈은 정말 참을 수가 없어요! 거미도 그 이교도놈만큼 그렇게 섬뜩하진 않아요. (RESG, KPF, NÚV, ZDV)

První promluva byla v případě překladu Kim resegmentována na dvě věty, zatímco do prvního byla přidána ještě kladná opověď 예. Původní zvolání *Šmarjájosef* pravděpodobně v korejštině nebude mít ekvivalent. Ju proto použila výraz 아휴, které mluvčí zvolá v případě, že je z něčeho frustrovaný. Kim naopak použila 원 세상에나, které by se dalo přeložit jako „Ó můj bože“. 징그러워라 z překladu Ju lze doslovně přeložit jako „To je ošklivé (nechutné)!“, tím došlo ke

změně důrazu ve větě, jelikož podmět byl přesunut z první osoby na třetí, který však není přímo v textu vyjádřen. V překladu Kim se původní slovo *vošklivit* úplně ztrácí, protože věta 그놈은 정말 참을 수가 없다구요 znamená, že Nána už roboty nemůže vůbec vystát. Přesto zde byl stále vystihnout význam toho, že se jí už jen pomyslení na roboty protiví. Opět se nám vyskytuje změna samohlásek ve slově 없다구요.

V poslední větě došlo v obou překladech znovu ke změně důrazu, první osoba byla opět přesunuta konkrétně na pavouka. Věta z prvního překladu by se dala přeložit doslova: „Ani ti pavouci nebudou tak odpudiví, jako pohané!“ a ve druhém jako: „Dokonce ani ti pavouci nejsou tak děsiví jako ti pohané!“

...

7. Šak vy si je taky vošklívíte. Pročpak ste si mě přivezla sem? Pročpak žádnéj z nich nesmí na vás ani šáhnout?

Ju: 하지만 아가씨도 저것들을 혐오하시잖아요. 아니면 왜 절이리로 데리고 오셨겠어요? 왜 저것들은 아무도 아가씨를 만져서는 안 되는 걸까요? (ZSZ, KS, KPF)

Kim: 하지만 아씨도 그놈들을 못 견뎌하시면서요, 뭐. 그렇지 않으시면 왜 절 이리로 부르셨겠어요, 안 그래요? 그놈들한테 아씨 몸에 손도 못 대게 하시잖아요? (ZSZ, PT, PO)

V obou překladech došlo v první větě k změně struktury zájmena vy pomocí oslovení 아가씨 a 아씨. 아가씨¹²³ je označení pro mladou ženu, která je ve věku pro vdávání, 아씨 je pak zkrácená verze oslovení, které se ale dnes už tolik nepoužívá. V korejštině ale zároveň není obvyklé zájmeno „vy“ používat, vykání či forma honorifikace je zde proto naznačena pomocí koncovky -시. V překladu Ju Nána nazývá roboty 저것, tedy doslova „těmi věcmi“, čímž dává najevo, že jimi silně opovrhuje. V překladu Kim došlo ve větě k přidání obsahu pomocí slova 뭐, které se používá běžně v mluvené řeči a jeho úkolem je větu zdůraznit. Doslovněji by se dala tato věta přeložit jako „No, však slečna je taky nemůže vystát.“

¹²³ 아기씨. *Slovník standardní korejštiny*. (National Institute of Korean Language). [online] [cit. 2023-11-24].

Dostupné z:

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%95%84%EA%B0%80%EC%94%A8>

Druhá věta v překladu Ju je přeložena téměř doslovně a v poslední větě dochází opět k explicitaci zájmena *vás* pomocí oslovení *아가씨*. V překladu Kim naopak došlo k dalšímu přidání obsahu pomocí *안 그래요*, které by se v tomto kontextu dalo chápat jako „Není to tak?“ nebo „Nemám pravdu?“. Dále bylo ve větě změněno sloveso *přivezla* na *부르셨겠어요* s významem „zavolala“. V poslední větě rovněž došlo k explikaci zájmena *vás* na „tělo slečny“ (*아씨 몸*), zároveň došlo i ke specifikaci, protože věta *손도 못 대게 하시잖아요* by se dala doslovněji přeložit jako „nenechat je dotknout se ani rukou“.

...

8. Vošklivíte. Každý člověk si je musí vošklivět. Dyt' i ten pes si je voškliví, ani sousto masa vod nich nechce; stáhne vocas a vyje, dyž cejtí ty nelidy, fuj.

Ju: 혐오하세요. 모든 인간은 저것들을 혐오해야 해요. 한낱 개도 저것들을 싫어해요. 고기 한 점이라도 그놈들이 주는 건 안 먹죠. 사람 같지 않아서 꼬리를 접고 짚어대는 거예요, 워. **(KS, RESG, EXPL, NÚV, KPF)**

Kim: 아씨는 로봇들을 싫어하세요. 인간이라면 그놈들을 미워해야만 합니다. 사냥개조차도 그놈들을 싫어하는 걸요. 개들도 로봇들이 주는 거라면 고기 한 점 안 받아먹어요. 그 가짜 인간들이 주위에 있으면 꼬랑지를 가랑이 사이에 감추고는 짚어댄답니다. **(EXPL, RESG, ZDV, SPEC, NÚV, VO)**

Začátek promluvy v překladu Ju je kopírování struktury, 혐오하세요 odpovídá původnímu *Vošklivíte*. V překladu Kim došlo k explicitaci, je zde totiž přidán podmět *아씨* a předmět *로봇들을*.

U obou překladů byla také resegmentací dlouhá souvětí rozdělena na kratší věty. Ve druhé větě lze pozorovat změnu důrazu, 인간이라면 그놈들을 미워해야만 합니다 by se doslovněji dalo přeložit jako: „Pokud jsi člověk, musíte je (jen) nenávidět.“ V následující větě pak Kim změnila slovo *pes* na *사냥개*¹²⁴, čímž specifikuje psa na loveckého psa, v českém R.U.R ale nikdy zmínka o loveckých psech nebyla.

¹²⁴ 사냥개. *Slovník standardní korejštiny*. (National Institute of Korean Language). [online] [cit. 2023-11-24].

Dostupné z:

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%82%AC%EB%83%A5%EA%B0%9C>

Ve větě *ani sousto masa vod nich nechce* pak došlo u překladu Ju k explicitaci slova *nechce* pomocí 안 먹, kde 먹다 má význam „jíst“. V překladu Kim je explicitace přidáním „robotů“ (로봇들), Nána ale takové pojmenování ve svých replikách doposud nepoužila. Také lze sledovat změnu z jednotného čísla „pes“ na možné číslo „psi“ (개들).

Pojmenování *nelida* pravděpodobně nemá v korejštině přesný ekvivalent, proto v překladu Ju došlo k nové úrovni vyjádření a výraz je přeložen jako 사람 같지 않아서 („nevypadají jako lidé“). Kim použila spojení 가짜 인간들, jež by se dalo doslovněji přeložit jako „falešní lidé“.

Citoslovce 워 v překladu Ju zhruba odpovídá původnímu *fuj*, čímž došlo ke kopírování pevných frází. Naopak u překladu Kim byl tento obsah vynechán.

...

9. Je lepší než voni, Heleno. Von dobře ví, že je něco víc a že je vod pánaboha. Dyt' i ten kuň se plaší, dyž potká pohana. Dyt' ani mladý to nemá, a i pes má mladý a každej má mladý –

Ju: 헬레나 아가씨, 그래도 로봇보다는 낫죠. 개도 자기가 로봇보다는 낫고 하느님이 만드셨다는 걸 잘 알아요. 하물며 말도 이교도를 만나면 펄쩍 뛰는데요. 로봇은 애도 없잖아요. 개도 새끼가 있고, 모든 건 새끼가 있는데— (EXPL, KS, NÚV, RESG, GEN)

Kim: 그래도 개가 로봇들보단 나아요, 헬레나. 개는 그래도 하느님께서 만드셨잖아요. 그 이교도놈들하고 맞부딪히면 말도 겁을 먹곤 뒷걸음질하는 걸요. 로봇들은 아이를 못 낳지만, 개는 새끼를 낳아요. 만물은 다 어린 생명을 낳는다고요. (EXPL, SKSJ, NÚV, RESG, GEN)

Explicitaci vidíme hned v první větě, kde došlo v obou případech k přidání slova „robot“ 로봇들, v překladu Ju je navíc přidáno i oslovení 아가씨 ve spojení s jménem, tedy doslovně „Slečno Heleno“. Oslovení je zároveň obsaženo na začátku věty, což je v korejštině běžnější než jej dávat na konec, jak je tomu v překladu Kim.

U druhé věty obou překladů je explicitace zájmena *von* v podobě 개 (pes), a pomocí slovesa 만들다 („vyrobit“) chtěly obě překladatelky pravděpodobně frázi *vod pána boha* upřesnit významem „stvoření pánem bohem“.

V překladu Kim byl rovněž pozměněn význam věty. Nána totiž říká, že i samotný pes ví, že je od pána boha, zatímco překlad *개는 그래도 하나님께서 만드셨잖아요* působí, že naopak i slečna Helena přece ví, že jsou psi od pána boha.

V následující větě *Dyt' i ten kuň se plaší, dyž potká pohana* je nové vyjádření slova „plašit“, které nemá v korejštině přesný ekvivalent. V překladu Ju tak bylo nahrazeno pomocí slovesa *펼쩍 뛰다*, jehož význam je „skákat“. V překlad Kim je použito spojení sloves *겁을 먹다* „být vyděšený“ a *뒤틀림질하다* „ustoupit zpět“.

Poslední věta byla v obou překladech rozdělena. U obou také došlo ke změně hustoty pomocí explikace slova „robot“ (*로봇*). Větu *dyt' ani mladý to nemá* přeložila překladatelka Ju s doslovným významem jako „(Vždyť víte že) roboti nemohou mít děti.“ Překladatelka Kim použila explicitní slovo *낳다* s významem „porodit“, doslovně bychom mohli větu přeložit jako „Roboti nemůžou rodit děti...“. V překladu Ju výraz *mladý* byl na obou místech přeložen jako *새끼*, což je termín označující mladé zvíře, které ještě nedorostlo. *Každej* je přeloženo pomocí spojení *모든 건*, které má ale doslovný význam spíše „všechno“ nebo „každá věc“. V překladu Kim je naopak zvoleno podstatné jméno *만물*¹²⁵, které sice obdobně označuje „všechno, co na světě existuje“, zdá se být ale lepším ekvivalentem. Dále překladatelka Kim v *úryvku každej má mladý* přeložila *mladý* doslova jako „mladé životy“ (*어린 생명*). V obou překladech tak byly pojmy zobecněny (generalizovány).

...

10. No hned. Já říkám, to je proti pánubohu, to je ďáblovu vňuknutí, dělat ty maskary mašinou. Rouháni je to proti Stvořiteli, (zvedne ruku) je to urážka Pána, kterej nás stvořil k vobrazu svýmu, Heleno. A vy ste zneuctili vobraz boží. Za tohle přijde strašnej trest z nebe, to si pamatujte, strašnej trest!

Ju: 그래요, 금방. 다시 말하지만, 이걸 신의 섭리에 반하는 짓이라고요. 기계로 헛짓거리하는 거, 그건 악마가 시키는 거예요. 조물주를 거스르는 것은 신성모독이죠. (팔을 쳐들며) 이걸 자신의 모습으로 우리를 만드신 하나님에 대한 모독입니다. 헬레나

¹²⁵ 만물. *Slovník standardní korejštiny*. (National Institute of Korean Language). [online] [cit. 2023-11-24].

Dostupné z:

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EB%A7%8C%EB%AC%BC>

아가씨. 당신들이 신의 모습을 훼손한 겁니다. 하늘에서 아주 무서운 별을 내리실 거예요. 기억하세요. 무시무시한 별! (KS, EXPL, RESG, NÚV, IMPL)

Kim: 네, 네. 분명히 말씀드리지만요, 그 기계덩어리 천치들을 줄줄이 만들어내는 건 하나님의 뜻에 어긋나는 거라구요. 그건 악마나 하는 짓이에요. 그런 불경한 짓은 창조주의 뜻을 거스르는 겁니다. (나나, 한 손을 들며) 그건 당신의 형상을 따라 인간을 창조하신 주님께 대한 모독입니다, 헬레나. 당신마저도 하나님의 형상을 더럽혔어요. 하늘이 무시무시한 천벌을 내리실 겁니다. 그걸 기억하세요. 끔찍한 천벌을! (NÚV, RESG, EXPL, SKSJ, KPF)

V první větě překladu Kim dochází ke kompenzaci, konkrétně k nové úrovni vyjádření, protože původní *No hned* bylo přeloženo pomocí částice „네, 네“, čímž Nána pouze přitakává.

V překladu Ju je explicitace pomocí příslovce 다시 které znamená „znovu“, dále k ní došlo při překladu *proti bohu* jako „čin proti boží vůli“ (신의 섭리에 반하는 짓...), věta je zde ukončena a tím je i původní věta resegmentována. V druhém souvětí lze pozorovat novou úroveň vyjádření u první věty, neboť *dělat ty maškary mašinou* bylo převedeno jako 기계로 헛짓거리하는 거, tedy doslova „plýtvat čas se stroji“. Věty byly v souvětí přehozeny.

V překladu Kim také došlo k explicitaci u spojení *proti bohu*, kde je vyjádřeno v podobě 하나님의 뜻에, avšak má stejný význam jako v překladu Ju, přesněji „boží vůle“.

S přeložením pojmu *maškara* měla překladatelka Ju pravděpodobně problém, protože význam toho, že Náně přijdou tyto stroje směšné, vynechala. Naopak Kim použila pojem 천치, jež je označení pro „hloupého a ošklivého člověka, který se narodil s mentálním postižením“.¹²⁶ Ve spojení 기계덩어리 천치들을 je význam velmi podobný, překlad by v tomto případě mohl být „hromada hloupých strojů“.

Ve větě *je to urážka Pána, kterej nás stvořil k vobrazu svýmu, Heleno* došlo v překladu Kim k explicitaci zájmena *nás* na 인간 ve významu „člověk“. V překladu Ju pak můžeme vidět

¹²⁶ 천치. *Slovník standardní korejštiny*. (National Institute of Korean Language). [online] [cit. 2023-11-24].

Dostupné z:

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%B2%9C%EC%B9%98>

zhuštění textu prostřednictvím resegmentování a explicitace, kdy oslovení Heleny vzniklo jako samostatná věta „Slečno Heleno.“ (헬레나 아가씨).

V obou překladech je také náznak hovorovosti prostřednictvím stahování pádových koncovek, např. 이건 (namísto 이거는) nebo 그건 (namísto 그거는).

Zajímavé je i sledovat, které termíny překladatelky na začátku zvolily pro překlad „boha“ či „stvořitele“. Ju zvolila termín pro boha 신 a pro stvořitele 조물주, což jsou obecné termíny a mohou platit i pro jiná náboženství. Kim pak používá pro boha termín 하느님, kterým konkretizuje právě křesťanského boha.¹²⁷ Dále používá termín 창조주 pro stvořitele, který vychází z nauky katolické církve. Také ve větě *je to urážka Pána, kterej nás stvořil k vobrazu svýmu...* Ju použila velice obecný termín 만들다 v překladu „vyrobit, udělat“, zatímco Kim zvolila 창조하다, tedy doslova „stvořit“. Dalším příkladem je i překlad označení *vobraz boží*, v jehož případě přesnějším ekvivalentem je 하느님의 형상 z překladu Kim, Ju jej pak přeložila jako 신의 모습, což sice má v překladu znamenat stejnou věc, není ale latinským ekvivalentem (který měla Nána na mysli) *Imago dei*, tedy že je člověk stvořen aby byl Božím obrazem a k Boží podobě. V překladu Kim tak vidíme specifitější termíny, zatímco v překladu Ju se překladatelka drží spíše obecnějšího pojmenování.

...

11. Kytky. Pán je sem dal.

Ju: 꽃이에요. 주인님이 여기 두셨어요. **(KS)**

Kim: 꽃이죠. 주인님께서 갖다 놓으셨답니다. **(KS, IMPL)**

V překladu Kim došlo k implicitaci příslovečného určení místa *sem*, sloveso 갖다 놓다 se zde přeloží spíše jako „přinesl“.

...

12. Nevim. Ale měl by bejt konec světa.

Ju: 몰라요. 무슨 날인지는 몰라도 세상의 종말이어야만 할 것 같네요. **(KS, EXPL/PO)**

¹²⁷하느님. *Slovník standardní korejštiny*. (National Institute of Korean Language). [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do>

Kim: 모르겠네요. 어쨌면, 이제 세상의 종말이 온 건지도 모르죠. **(KS, PO)**

Nánino *Nevim* bylo v překladu Kim zjemněno pomocí koncovky, -겠네요. V druhé větě překladu Ju je přidán obsah/explicitována věta 무슨 날인지는 몰라도 s doslovným překladem „Nevím, jaký je den...“. Helena se totiž ve své předchozí replice Nány ptá, co je za den, protože uviděla kytici na stole. V překladu Kim tato informace ale explicitována nebyla, pouze přidává obsah v podobě 어쨌면, který zdůrazňuje Nánin odhad. Je zde navíc použito příslovečné určení místa „ted“ (이제).

...

Část 2.

Následující replika (13) vychází z prvního dějství, čtvrtý výstup. Do pokoje vchází Domin a Helena prosí Nánu, aby odešla.

13. Dyt' už du!

Ju: 안 그래도 나가고 있습니다! **(PO)**

Kim: 벌써 나가고 있어요! **(KS)**

V prvním překladu došlo k přidání obsahu 안 그래도, které větě dává spíše význam „I kdybyste neřekla, tak jsem už byla na odchodu!“.

...

Část 3.

Následující repliky (14-25) vychází z prvního dějství, pátý výstup. Dominovi zazvoní telefon a ve spěchu utíká pryč, Helena volá zpátky Nánu a zaúkoluje jí, aby našla poslední noviny. Ta je přinese a po zjištění, že jsou týden staré, Helena noviny upustí. Do rukou si je bere opět Nána, která začne číst. Helena vzápětí chce, aby číst přestala a noviny odnesla, protože se v nich dozvídá, že robotští vojáci vraždí civilisty. Když si ale všimne rubriky „Populace“, Helena znovu čte a zjistí, že se lidé přestávají rodit. Nána to považuje za boží trest a hází vinu na všechny, co stojí za výrobou robotů.

14. (vyjde zprava): No co zas?

Ju: (오른쪽에서 나오며) 또 무슨 일이죠? **(EXPL)**

Kim: (오른쪽에서 등장한다.) 예. 또 무슨 일이죠? (**PO, EXPL**)

Původní *No co zas* je obtížné přeložit do korejštiny, aniž by nemuselo dojít k explicitaci. 또 무슨 일이죠 totiž doslova znamená „Co se zase děje?“. V překladu Kim byl přidán obsah pomocí částice 예, která odpovídá českému „ano“.

...

15. (vrací se s novinami): Po zemi je nechá válet! Takhle je rozmačkat!

Ju: (신문을 들고 돌아온다) 땅바닥에 굴러다니게 뒀더라고요. n, 이렇게 구겨놓다니! (**IMPL, PO, KS**)

Kim: (신문을 가져다준다.) 방바닥에 온통 흩어져 있더군요. 이것 좀 보세요, 얼마나 구겨졌는지! (**IMPL, EXPL, PO**)

V obou překladech je implicitována informace, že někdo, koho Nána blíže nespecifikuje, nechal válet noviny na zemi. Na druhou stranu tato informace není v dialozích nijak podstatná. K explicitaci došlo u překladu Kim, kde pomocí příslovce 온통 upřesňuje, že byly noviny rozházené po celé zemi.

V druhé větě lze pozorovat v obou překladech také přidání obsahu. V překladu Ju je to prostřednictvím citoslovce povzdechu 아휴, na které jsme narazili již v 6. replice. V překladu Kim je naopak přidána celá nová věta s významem „Podívejte se na to!“

...

16. (slabikuje): “Vál-ka na Bal-ká-ně.” Ach Jezus, zase trest boží! Šak ta vojna přijde taky sem! Je to daleko vodtud?

Ju: (한 자 한 자 읽는다) "발—칸—에 전—쟁" 에구 맙소사, 또 신이 벌을 주시네! 그런데 그 군대가 여기로도 올 거예요! 그게 여기에서 먼가요? (**KS, KPF, ZDV**)

Kim: (한 글자씩 소리 내어 읽으면서) “발. 칸. 반. 도. 전. 쟁. 발. 발.” 오 주여, 하느님이 또 벌을 내리셨군요! 이 전쟁은 여기까지 올 거야! 발칸반도가 여기서 먼가요? (**EXPL, KPF, ZDV, KS**)

V překladu Ju byla první věta v uvozovkách přeložena doslovně, opět zachovává i stejný styl pomlček, jako je v originále. Naopak u překladu Kim došlo nejen k explicitaci, zároveň ale namísto pomlček překladatelka zvolila rozdělení každé slabiky pomocí teček. Zmíněnou explicitaci lze vyzorovat přidáním 반도, které blíže specifikuje, že jde o Balkánský poloostrov, a 발발, které konkretizuje „vypuknutí války“. Věta by se dala doslova přeložit jako: „Vypuknutí války na Balkánském poloostrově.“

Ach Jezus přeložila Ju jako 에구 맵소사, nejedná se ale o ustálený výraz, který by se hojně využíval. 에구 je zde zkrácenina citoslovce 어이구 a dalo by se přirovnat k českému „Ach můj...“, které má široké spektrum použití, nejčastěji jako povzdech v nepříjemné situaci. 맵소사, jak je již zmíněno výše, konkrétnější význam je „Bože, nedělej to!“, přesto je na místě jej považovat za vhodný ekvivalent k původnímu *Ach Jezus*, přestože je i lehce explicitní. 오주여 v překladu Kim znamená totéž.

...zase trest boží obě překladatelky přeložily se změnou důrazu ve větě, neboť oba překlady mají význam „Bůh nás zase trestá!“ V obou překladech byl tak přívlástek *boží* změněn na podmět „Bůh“.

Následující věta *Šak ta vojna přijde taky sem!* byla v obou překladech přeložena téměř doslovně, došlo proto ke kopírování struktury. Pouze v druhém překladu je řeč velmi neformální díky koncovce -ㅁ, kterou mluvčí obvykle používá se svými blízkými přáteli a rodinou. Lze ale předpokládat, že její věta nebyla mířena směrem k Heleně, pravděpodobně šlo pouze o jakýsi „výkřik do tmy“.

Poslední věta byla v překladu Ju taktéž přeložena doslovně, zatímco v překladu Kim došlo k explicitaci Balkánského poloostrova, který není ve větě v originálu vyjádřen, protože to vyplývá z předchozích vět.

...

17. Jampak by nebyly! Copak neprodáváte pořád tisíce tisíců těch pohanu za vojáky? – Oh Kriste Pane, to je dopuštění!

Ju: 어떻게 전쟁이 없을 수가 있겠어요! 계속 그놈의 이교도 놈들 수천, 수만 대를 군사용으로 팔고있지 않나요? — 오, 주님. 이걸 고난이에요! (EXPL, NÚV, KPF)

Kim: 그럼 달리 뭘 기대하세요? 왜 당신들은 저 이교도들을 군인으로 만들어서 수천 수만 명씩 계속 팔고 있는 거예요? 오 주님, 이건 재난이야! (ZDV, EXPL, KPF)

První větou *Japak by nebyly!* Nána odpovídá na Heleninu promluvu: „pořád ty války–“. Ju proto slovo *války* explicitovala i v Nánině řeči, pravděpodobně pro čtenářovo lepší pochopení. Kim pak zase změnila důraz ve větě, protože *그럼 달리 뭘 기대하세요?* by totiž doslova znamenalo: „A co jiného očekáváte?“.

Ve druhé větě překladu Ju došlo ke změně *za vojáky* na „pro vojenské účely“ (군사용으로). V případě překladu Kim je explicitace „dělat z nich vojáky“ (군인으로 만들어서). Dále je v tomto překladu změna položení otázky, původní *Copak* se mění na „Proč“.

V případě promluvy *Kriste Pane, to je dopuštění!* u obou překladů došlo ke kopírování pevných frází, protože *이건 고난이에요!* i *이건 재난이야!* jsou velice blízkými ekvivalenty. První překlad by se doslovně přeložil jako: „To je katastrofa!“ a druhý jako: „To je utrpení!“.

...

18. (slabikuje): “Ro-bot-ští vojáci ni-ko-ho ne-še-tří v do-by-tém ú-ze-mí. Vy-vraž – Vyvraždili přes sedum set tisíc ob-čan-ských lidí –” Lidí, Heleno!

Ju: (한 자 한 자 읽는다) "로—봇— 군인들은 정—복—지— 에서 아—무—도 살—려— 두—지 않—는—다. 살—살육— 70 만 명 넘는 시—민—들—을 학살했다—" 헬레나 아가씨, 사람들을 죽였대요! (KS, ZDV, EXPL)

Kim: (다시 아까처럼 한 글자씩 소리를 내어 읽는다.) “로. 봇. 군. 인. 들. 은. 점. 령. 지. 역. 을. 몰. 살. 했. 다. 칠. 십. 만. 명. 이. 상. 의. 시. 민. 들. 을. 학. 살. 했. 다.” 사람들을 죽였대요, 헬레나! (IMPL, ZSD, KS, EXPL, SKSJ)

Při převedení první věty u překladu Ju došlo ke kopírování struktury. Věta je převedena doslovně, zachován je opět i formát. Naopak v překladu Kim je změněn sémantický důraz z *nikoho nešetří* na „vyhladili“ (몰살했다), doslovný překlad věty *로봇 군인들은 점령지역을 몰살했다* je tak: „Robotští vojáci vyhladili dobyté území.“ Kim se opět ve svém překladu rozhodla každou větu zvlášť oddělit tečkou, dokonce i tam, kde v originále Nána přečte slovo správně.

Původní promluva *Lidí, Heleno!* Byla v obou překladech explicitována na „lidé umírají“. V překladu Ju také znovu došlo k explicitaci „slečny“ (아가씨).

...

19. Tudle je něco nejtlustějc vytištěnýho. “Po-sled-ní zprá-vy. V Ha-vru se u-sta-vi-la prv-ní ra-so-vá or-or-or-ga-ni-zace Robotů.” – To nic není. Tomu nerozumím. A tudle, panebože, zas nějaká vražda! Prokristapána!

Ju: 여기 제일 굵은 글자로 뭔가 쓰여 있네요. "마—지—막 뉴—스. 하—버—에서 첫 로—봇인—종—단—체—가 세워—졌—다—" 이걸 아무것도 아니네요. 무슨 소린지, 원. 그럼 이걸? 맵소사, 또 무슨 살인이네요! 하느님 맵소사! (**KS, EXPL, GEN, PO, KPF**)

Kim: 여기에 큰 글자로 나온 게 있어요. “속. 보. 르. 아. 브. 르. 에. 서. 최. 초. 의. 로. 봇. 노. 동. 조. 합. 결. 성” 이걸 뭐 별일 아니잖아. 무슨 말인지도 모르겠고. 아, 여기도 ... 주여, 왜 또 이런 살육이! 오, 주여! (**IMPL, KS, ZDV, KPF**)

Věta *Tudle je něco nejtlustějc vytištěnýho* byla v překladu Ju přeložena téměř doslovně, objevuje se zde pouze explicitace „písma“ (글자) v 제일 굵 글자로, doslova „nejtučnějším písmem“. Naopak v překladu Kim došlo k implikaci slova *vytištěnýho*, překladatelčina věta doslova říká: „tady je něco velkým písmem“. Zároveň *nejtlustějc*, přeložila jako „velkým“ (큰 글자로).

V *Ha-vru se u-sta-vi-la prv-ní ra-so-vá or-or-or-ga-ni-zace Robotů* došlo v překladu Ju k generalizaci příslovečného určení místa v *Havru*, to totiž překladatelka převedla jako 하버, které má svůj původ v anglickém slově *harbor* a znamená tak „přístav“. Kim naopak použila pojmenování 르 아브르, jež je prepisem francouzského přístavního města *Le Havre*.

V překladu Ju dále došlo k přidání obsahu pomocí citoslovce 원, které je formou povzdechu. Zbytek promluv je přeloženo doslovně.

V překladu Kim došlo ve větě *panebože, zas nějaká vražda!* ke změně důrazů, neboť 왜 또 이런 살육이 doslova znamená „Proč zase další vražda?“, překladatelka zároveň změnila větu oznamovací na tázací.

...

20. Počkat, tadyhle je něco velkýho. “Po-pu-la-ce.” Co to je?

Ju: 잠깐만요, 여기 뭔가 큰 글씨가 있네요. "출—생—률." 이게 뭐람? **(KS, EXPL)**

Kim: 잠깐만요, 여기 또 큰 글자로 뭐가 있어요. "출. 산. 율." 이게 무슨 말인가요? **(KS, EXPL)**

Ve větě *tadyhle je něco velkého* došlo v obou překladech k explicitaci pomocí slovního spojení 큰 글씨 a 큰 글자, obě v kontextu znamenají „velkým písmem“, v překladu Kim pak ještě navíc pomocí 또 („taky“).

Koncovka -람 ve slově 뭐람 je větný konec, kterou mluvčí používá při řečnických otázkách, kterými se ptá sám sebe. Nejčastěji se používá v reakci na něco nepříjemného nebo matoucího, čímž mluvčí vyjadřuje svou nelibost.¹²⁸

...

21. Co to má bejt?

Ju: 무슨 말인가요? **(KPF)**

Kim: 그게 무슨 뜻이죠? **(KPF)**

Obě věty jsou přeloženy pomocí kopírováním pevných frází a jsou vodným ekvivalentem.

...

22. (skládá brýle): Tak to je konec. To je s náma konec.

Ju: (안경을 접으며) 그럼 끝이네요. 우린 끝장난 거예요. **(KPF, ZDV)**

Kim: (안경을 벗으며) 이제 종말이군요. 우린 끝난 거예요. **(KPF, ZDV)**

Oba výrazy 끝 a 종말 jsou alternativní překlady pro *konec*, 끝 je ale spíše obecný termín, zatímco 종말 se nejčastěji používá ve spojení s koncem světa nebo se smrtí.

V obou překladech lze sledovat změnu důrazu v poslední větě, *To je s náma konec* bylo změněno doslova na „My skončíme.“ nebo „Jsme hotovi.“

...

¹²⁸ -람. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://korean.dict.naver.com/koendict/#/entry/koen/30bafd4b6c4548e9bd5944744f1f5e8a>

23. Už se lidi neroděj. To je trest, to je trest! Hospodin poranil ženský neplodností.

Ju: 사람들은 이제 애를 낳지 않아요. 이걸 천벌이에요. 천벌! 조물주께서 여자들이 애를 갖지 못하도록 하시는 거죠! (EXPL, ZDV, RESG, SPEC, NÚV)

Kim: 사람들은 더 이상 아이를 낳지 못할 거예요. 이게 바로 벌이죠, 벌이구말구! 하느님께서 여자들이 아이를 갖지 못하게 하신 거라고요. (EXPL, ZDV, KS, NÚV)

Ve větě *Už se lidi neroděj* lze sledovat explicitaci a změnu důrazu. Oba překlady totiž říkají, že už „lidé nerodí děti“. Překlad Kim je zároveň převeden z přítomného času do budoucího. Doslova věta znamená „Lidé už nebudou moci mít více dětí“.

U druhé věty překladu Ju došlo k rozdělení na dvě, přičemž dále původní *trest* byl specifikován na „boží trest“. Termín 천벌 doslova znamená „trest z nebe“.

V překladu Kim věta *이게 바로 벌이죠, 벌이구말구!* je kopírování struktury, *벌이구말구* je opět hovorová podoba *벌이고말고*. Koncovka *-고말고* zde přidává význam „Samozřejmě, že...“. Naopak ve slově *거라고요* je samohláska již správně použita.

Poslední věta *Hospodin poranil ženský neplodností* nelze do korejštiny přeložit doslovně, aby dávala smysl, muselo zde proto dojít k nové úrovni vyjádření. Věty v obou překladech tak znamenají, že „bůh udělal, aby ženy nemohly mít děti“.

...

24. (vstává): To je konec světa. Z ďábelský pejchy ste se vopovážili tvořit jako pámbu. Bezbožnost je to a rouhání, jako bohové chcete bejt. A jako bůh vyhnal člověka z ráje, tak ho vyžene ze světa celýho!

Ju: (일어나며) 세상이 끝장나는 거예요. 당신들은 그 잘난 악마 같은 자만심으로 감히 신을 흉내 내서 창조를 하려고 했죠. 마치신이래도 되고 싶은 것처럼. 당신들이 그랬던 건 불경한 것이고 신성 모독이에요. 그리고 신이 인간을 천국에서 쫓아낸 것처럼, 세상에서 모두를 쫓아내버릴 거예요! (KS, EXPL, RESG, GEN)

Kim: (일어서며) 세상의 종말이 온 거예요. 사탄처럼 자만에 빠져서 당신들은 감히 하느님의 창조를 대신하려고 했죠. 하느님처럼 되고 싶어 하는 건 불경한 것이고

신성모독이에요. 그러니 하느님이 에덴동산에서 사람을 내쫓았던 것처럼, 이젠 아예 이 지구에서 사람들을 몰아내실 거라고요! (KS, ZDV)

Ve větě *Z d'ábelský pejchy ste se vopovážili tvořit jako pámbu* u překladu Ju došlo k explicitaci slovem „napodobovat“ (흉내 내다). U překladu Kim pak způsobové sloveso *se vopovážili tvořit* bylo změněno slovesem 대신하다 s významem „nahradit“. V překladu byly zároveň prohozeny slovesné druhy ve slově d'ábelský, které je vyjádřeno jako podstatné jméno 사탄 („Domýšlivý jako satan“).

V překladu Ju bylo souvětí rozděleno na dvě kratší věty, které byly zároveň přehozeny. Ve větě *Bezbožnost je to a rouhání* je explicitace přidáním 당신들이 그랬던 건, které lze doslovně přeložit jako „To, co jsi udělal, je...“. V překladu Kim naopak došlo ke změně důrazu a původní věta *Bezbožnost je to a rouhání, jako bohové chcete být* byla změněna doslova na „To, že chcete být jako bůh, je rouhání a bezbožnost.“ Věty byly zároveň překladě přehozeny.

U posledního souvětí bylo příslovecné určení místa *z ráje* přeloženo v překladu Kim jako 에덴동산, což je ekvivalent pro Zahradu Eden (neboli Rajskou zahradu). Naopak u překladu Ju byl zvolen daleko obecnější termín 천국, který doslova znamená „nebe“.

...

25. (s velikým gestem): Nerouhat se! – Von dobře ví, proč vám nedal dítě! (Odejde vlevo.)

Ju: (큰 제스처로) 신성 모독하지 말아요! — 당신이 왜 애를 못 낳는지 신은 잘 아시죠! (왼쪽으로 나간다) (NÚV, EXPL)

Kim: (과장된 제스처로) 불경한 말씀, 하지 마세요! 그분께서는 왜 아씨한테 아이를 주시지 않는지 아주 잘 알고 계신다구요! (NÚV, EXPL)

V původní rozkazovací větě *Nerouhat se!* je sloveso v infinitivu, zatímco v obou překladech bylo sloveso konjugováno. V překladu Kim bylo přidáno i slovní spojení 불경한 말씀, věta by tak doslova znamenala „Neuctivou řeč, nedělej!“

Ve větě *Von dobře ví, proč vám nedal dítě!* odkazuje zájmeno *Von* konkrétně na boha. Ju jej ve svém překladu explicitovala jako 신 („bůh“), zatímco Kim použila pojmenování 그분, které má spíše význam „Ta osoba“, avšak používá honorifikační částici 께서는. U překladu Kim lze

vidět také explicitaci zájmena *Vám* jako 아씨 한테 („slečně“). V překladu Ju je naopak použito zájmeno druhé osoby 당신.

V poslední větě překladu Kim lze opět vidět změnu samohlásek ve slově 계신다구요.

...

Část 4.

Následující repliky (26-31) vychází z prvního dějství, sedmý výstup. Helena po rozhovoru s Alquistem k sobě znovu volá Nánu, aby si k ní přisedla, protože jí samotné je úzko. Poté se Nány ptá, zda je někde poblíž robot Radius a chce po ní, aby jí ho přivedla. Náně se nejdříve nechce, ale nakonec Helenu poslechne.

26. (vejde zleva): No co zas?

Ju: (왼쪽으로부터 들어온다) 또 무슨 일이죠? (**KPF**)

Kim: (왼쪽에서 등장한다.) 네, 이번엔 무슨 일이죠? (**PO, KPF**)

Obě přeložené věty lze považovat za vhodné ekvivalenty, pouze v druhém překladu lze vidět i přidání obsahu „ano“.

...

27. Nemám kdy.

Ju: 나는 그런 때가 없는데! (**NÚV**)

Kim: 전 그럴 시간이 없어요. (**NÚV**)

Nemám kdy je vyjádřeno jako neutrální oznamovací věta. Na rozdíl od ní ale věta v překladu Ju zní více naléhavě a důrazně díky použití vykřičníku. Věta tak zní: „Na to nemám čas! (doslova „Takový čas já nemám!“). Příslovce *kdy* bylo zároveň v obou překladech změněno na podstatné jméno „čas“, neboť původní věta nemá existující ekvivalent v korejštině.

...

28. Ten pominutej? Eště ho nevodvezli.

Ju: 그 맛이 간 놈이요? 아직 그놈을 안 끌고 갔던데. (**KPF, ZSD**)

Kim: 그 발작을 일으켰던 녀석 말인가요? 사람들이 아직 그 녀석을 어디로 치우진 않았답니다. (EXPL, ZSD)

Již v předchozích replikách jsme narazili na slovní spojení *맞이 간*, které je ekvivalentem k vyjádření *pominutej*. V překladu Kim je naopak použita explicitace pomocí *발작을 일으켰던 녀석*, doslovně by se dalo přeložit jako: „Ten chlápek, co měl záchvat“. Je na místě opět připomenout, že *녀석* je hanlivým označením pro muže.

K explicitaci došlo i v druhé větě, kdy Kim popisuje ty, kteří se měli o rozbitého robota postarat, jako *사람들* („lidé“). Ve větě dále dochází ke změně sémantického důrazu, protože *nevodvezli* bylo přeloženo za pomoci slovesa *치우다* s významem „odklidit“. Podobně i v překladu Ju by použití *끌고 가다* spíše znamenalo, že jej „odvlekli“.

...

29. Je svázanej.

Ju: 묶여있어요. (KS)

Kim: 꾹꾹 묶여 있죠. (EXPL)

Překlad Ju je přeložen doslovně jako kopírování struktury. U překladu Kim je přidáno ještě příslovce *꾹꾹*, které ve spojení se slovesem znamená, že je robot pevně svázán.

...

30. Bodejt! Spíš zteklýho psa.

Ju: 절대. 광견병 걸린 개가 더 나올 거예요. (KPF, NÚV)

Kim: 절대 안 돼요! 광견병에 걸린 개도 그 녀석보다는 나올 거예요. (KPF, NÚV, EXPL)

Fráze *Bodejt*¹²⁹ může mít dva významy, buď v kladné promluvě „ovšemže, zajisté“ nebo naopak s podtónem ironie „Nikoli, kdeže“. V tomto případě se jedná o ironickou odpověď, protože Helena po Náně chce, aby ji přivedla zmíněného „pominutého“ robota. *절대 안 돼요* (i zkrácené *절대*) má v tomto kontextu stejný význam „Nikdy“.

¹²⁹ Bodejt. *Wikislovník*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/bodej%C5%A5>

Při překladu *Spíš zteklého psa* (myšleno, že Nána by Heleně raději dovedla vzteklého psa než robota) byla nutná nová úroveň vyjádření, protože je nemožné větu doslovně přeložit. Oba překlady jsou vyjádřeny následovně: „To i vzteklý pes by byl lepší!“ V překladu Kim je k tomu i explicitace „lepší než ten chlápek“.

...

31. (otevřenými dveřmi): Už de. Už je tichej.

Ju: (열린 문을 통해) 벌써 오네요. 벌써 조용해졌어요. (나간다) **(KS)**

Kim: (열린 문틈으로) 녀석이 오고 있어요. 다시 잠잠해졌군요. (퇴장한다.) **(EXPL)**

U překladu Kim je v první větě přidán podmět 녀석, tedy Nánino pojmenování pro robota Radia, v druhé větě je pak určení času „už“ přeloženo jako 다시, to ale znamená „znovu, zase“.

...

5. část

Následující repliky (32-43) vychází z prvního dějství, dvanáctý výstup. Helena pro rozhovor s doktorem Gallem k sobě znovu volá Nánu a chce po ní, aby rozdělala v krbu oheň. Nána tak udělá a Helena mezitím přinese nějaké popsané papíry. Nány se nejdříve ptá, jestli to má spálit a poté, co by řekla na to, kdyby to byly peníze nebo nějaký vynález. Nána jí přitom podporuje, aby to spálila, všechny papíry tak končí v krbu. Poté, co Helena slyší mužský smích, Nánu posílá opět pryč.

32. (vyjde z tapetových dveří s náručím polínek): Najednou topit! Teď v letě! – Už je zas pryč, to třeštídlo? (Klekne ke krbu a rozdělává oheň.) V letě topit! Ta má nápady! Jako by už nebyla deset let vdaná! — Nu tak hoř, hoř! (Dívá se do ohně.) – Dyt' vona je jako malý dítě! (Pauza.) Kouska rozumu nemá! Teď v letě topit. (Přikládá.) Jako malý dítě! (Pauza.)

Ju: (장작개비를 한 아름 안고 벽지 바른 문 쪽에서 나오며) 갑자기 불을 피우라고? 지금 이 여름에! — 이 말썽꾸러기, 또다시 사라졌네? (벽난로 앞에 무릎을 꿇고 불을 피운다) 이 여름에 불을 피우라니! 생각하는 거 하곤! 10년 동안 결혼 생활을 한 사람 같지 않다니까! — 자, 이제 타라, 타! (불을 쳐다본다) — 하여튼 좀 애 같다니까! (잠시 사이) 생각이 조금도 없어! 지금 이 여름에 불을 피우다니! (장작을 넣는다) 어린애 같아! (사이) **(KS, KPF)**

Kim: (불쏘시개를 한 아름 들고서 벽지 발린 문으로 등장한다.) 갑자기 불을 지피라니! 지금, 이 여름에! 그런데 이 정신 나간 양반은 또 어딜 가버린 거야? (벽난로 앞에 무릎을 꿇고 앉아 불을 지피기 시작한다.) 이 여름에 불을 지피라니! 저 양반이 확실히 이상해진 거야, 젊은 여자가 벌써! 지난 10년 동안 주부였다는 게 믿기지 않는군. 훗훗, 타거라, 타! (불속을 바라본다.) 그래 정말, 꼭 어린애 같아! (KS, PT – PO, VO)

Překladatelka Ju větu *Najednou topit!* přeložila jako otázku s koncovkou – 라고, která v tomto kontextu vyjadřuje, že Nána nemůže uvěřit tomu, že po ní Helena chtěla zatopit v krbu. Význam věty 갑자기 불을 피우라고 by šel přeložit jako: „Vážně řekla, abych zatopila?“ V překladu Kim je naopak koncovka – 라니, kterou mluvčí používá při mluvení sám k sobě a vyjadřuje tím své překvapení, obdiv nebo rozhořčení.

Ve větě *Už je zas pryč, to třeštadlo?* Bylo *třeštadlo* přeloženo v překladu Ju jako 말썽꾸러기, které znamená „výtržník, potíživista“ a je tak možným ekvivalentem. Pro překlad Kim byl zvolen výraz 정신 나간 양반은. Význam slovního spojení 정신(이) 나가다 doslova znamená „odchýlit se myslí od normálu“, v podobě 정신 나간 lze přeložit jednoduše jako „bláznivý“. Termín 양반 označuje osobu z vyšší třídy, v tomto kontextu může znamenat „panička“.

Věta *Ta má nápady!* bylo v překladu Ju převedeno jako 생각하는 거 하곤. Částice -하곤 je zkrácená verze -하고는, která ukazuje, že mluvčí něco kritizuje, konkrétně tak Nána kritizuje Helenin nápad, aby šla zatopit.

Větu *Kouska rozumu nemá* přeložila Ju jako „Ani trochu nemyslí!“ (Úplně doslova by věta zněla: „Nemá ani trochu myšlenek“ 생각이 조금도 없어). Zbytek přeložených vět pak v podstatě kopíruje strukturu originálu včetně lexika.

V překladu Kim naopak došlo v půlce promluvy k silnému přizpůsobení textu, protože některé věty byly přesunuty, spojeny v jednu nebo zcela vynechány. Část *Ta má nápady! Jako by už nebyla deset let vdaná! — Nu tak hoř, hoř! (Dívá se do ohně.) – Dyt' vona je jako malý dítě! (Pauza.) Kouska rozumu nemá! Ted' v letě topit. (Přikládá.) Jako malý dítě! (Pauza.)* byla doslovně přeložena takto: „Ta panička se dočista zbláznila, už taková mladá žena! Je těžké uvěřit, že posledních 10 let byla ženou v domácnosti. Dělej hoř! Hoř! (dívá se do ohně) Ano opravdu, jako dítě!“

Jak lze vidět, ve větě *Jako by už nebyla deset let vdaná!* došlo ke změně slovního druhu z přídavného jména *vdaná* na podstatné jméno na „(byla) ženou v domácnosti“. V další větě překladatelka Kim přidala příslovce *훨훨*, které ve spojení se slovesem *타다* znamená „hořet plápolavě“. Část promluvy *Dyť vona je jako malý dítě! (Pauza.) Kouska rozumu nemá! Ted' v letě topit.* byla v překladu téměř vynechána, pouze význam *Kouska rozumu nemá!* v podobě „Ta panička se dočista zbláznila“ (*저 양반이 확실히 이상해진 거야*) byl částečně přesunut místo věty *Ta má nápady*.

...

33. (vstane): Co je to?

Ju: (일어나며) 그게 뭐예요? (KPF)

Kim: (일어선다.) 그게 뭔데요? (KPF)

U obou přeložených vět došlo ke kopírování pevných frází.

...

34. Není to k ničemu?

Ju: 쓸모없는 건가요? (KPF)

Kim: 아무 데도 쓸모없는 건가요? (KPF)

Oba překlady jsou přeloženy jako pevné fráze. V překladu Ju je použita pouze jedna negace, naopak v překladu Kim je negace dvojitá. *쓸모없다*, které bylo použito v obou překladech, doslova znamená „nemít použití“.

...

35. Tak to spalte.

Ju: 그럼 태워버려요. (KS)

Kim: 그럼 태워요, 다 태워버려요! (KS, PO)

V překladu Kim Nána opakuje větu dvakrát, snad pro navození větší dramatičnosti.

...

36. Řekla bych: Spalte to. Moc velký peníze sou špatný peníze.

Ju: "태우세요!"라고 말할 거 같아요. 너무 많은 돈은 나쁜 돈이니까요. (KS)

Kim: 이렇게 말하겠어요. "태워버려요!" 너무 많은 돈이라면 그건 나쁜 돈이에요. (KS)

Oba překlady jsou přeloženy kopírováním struktury, pouze u překladu Ju byl pozměněn slovosled („Spalte to“ řekla bych). *Velký peníze* byly také v obou překladech přeloženy jako „hodně peněz“ (많은 돈).

...

37. Řekla bych: Spalte to! Všecky vymyšlenosti sou proti pánubohu. To je samý rouhání, chtít po něm zlepšovat svět.

Ju: 태우라고 말한 거 같은데요! 인간이 고안해낸 모든 건 조물주에 맞서는 거예요. 그걸로 세상을 나아지게 하려고 한다면 신성 모독 그 자체죠. (KS, EXPL, NÚV)

Kim: 이렇게 말하겠어요. "태워버려요!" 인간이 고안해낸 건 전부 다 하느님의 뜻에 어긋나요. 하느님께서 창조하신 이후에 인간이 세상을 다시 개선하려는 건 더없이 불경한 짓이에요. (KS, EXPL, SPEC, NÚV, ZDV)

V druhé větě došlo k explicitaci „člověka“ (인간) u obou překladů. *Proti pánubohu* bylo přeloženo v překladu Ju jako „(proti) stvořiteli“ (조물주) a v překladu Kim došlo ke specifikaci na „(proti) boží vůli“.

Poslední větu *chtít po něm zlepšovat svět* pravděpodobně nelze do korejštiny zcela převést, překladatelka Ju tak musela učinit pár změn a její věta zní takto: „Pokud by se tím snažil zlepšovat svět, samo o sobě by to bylo rouhání“ (그걸로 세상을 나아지게 하려고 한다면 신성 모독 그 자체죠). V překladu Kim také došlo k nové úrovni vyjádření, kdy věta byla doslova přeložena: „Poté co jej bůh stvořil, není to nic jiného než rouhání, aby se lidé snažili zlepšit svět.“ (하느님께서 창조하신 이후에 인간이 세상을 다시 개선하려는 건 더없이 불경한 짓이에요). Došlo zde i ke změně důrazu ve větě, neboť Kim vyjádřila „člověka“ jako toho, kdo se snaží změnit svět, přestože v originálu je vyjádřeno, že lidé po bohu chtějí, aby jej měnil.

...

38. Jezus, nespalte se!

Ju: 맵소사, 데겠어요! (ZSD)

Kim: 맵소사, 자기 몸까지 태우진 말아요! (EXPL)

V překladu Ju došlo ke změně sémantického důrazu, původní *nespalte se* bylo přeloženo jako „spálíte se!“. V překladu Kim naopak došlo k explicitaci „vlastního těla“ (자기 몸까지). Věta by tak doslova zněla: „Nespalte si vlastní tělo!“

...

39. Puste, já to spálím.

Ju: 제가 태우게 비키세요. (KS)

Kim: 그냥 뒤요. 제가 태울게요. (RESG, EXPL)

V překladu Kim došlo k rozdělení na dvě věty a explicitaci původního *puste* na 그냥 뒤요, které doslova znamená „Jen to nechte být“.

...

40. Už je po tom.

Ju: 벌써 다 탔어요. (EXPL)

Kim: 다 죽었어요. (EXPL)

V obou překladech došlo k explicitaci. U překladu Ju slovesem „shořelo“ (탔어요), v překladu Kim pak slovesem 죽다, které kromě významu „zemřít“ má i význam „uhasnout“ (oheň).

...

41. Ježíši Kriste, co ste to spálila!

Ju: 세상에 맵소사, 뭘 태운 거예요? (KPF, KS)

Kim: 맵소사, 대체 뭘 태웠길래 그래요? (KPF, PO)

Obě citoslovce 세상에 맵소사 a 맵소사 jsou možnými překlady původního *Ježíši Kriste*. V překladu Kim druhé věty také došlo k přidání obsahu „proboha, probůh“ (대체).

...

42. Bože na nebi! Co to bylo?

Ju: 아이고 세상에! 그게 뭐였는데요? (KPF, KS)

Kim: 에구머니! 그게 뭐였는데요? (KPF, KS)

I zde jsou citoslovce 아이고 세상에 a 에구머니 vhodným ekvivalentem, neboť obě vyjadřují údiv nebo zděšení.

...

43. Pro živýho boha Heleno! (Odchází tapetovými dveřmi.)

Ju: 아이고머니, 헬레나! (벽지 바른 문으로 나간다) (KPF, SKSJ)

Kim: 네, 네, 알겠어요. 헬레나! (벽지 바른 문을 통해 나간다.) (PT, SKSJ)

Nánina promluva *Pro živýho boha Heleno!* je odpovědí na Heleninu repliku „Jdi, jdi, nech mne! Slyšíš? Páni jdou.“ Kim se proto v překladu rozhodla změnit obsah (přizpůsobit text) Nániny promluvy a přeložila ji jako „Ano ano, rozumím.“ (네, 네, 알겠어요).

...

6. část

Následující repliky (44-45) vychází z druhého dějství, osmnáctý výstup. Roboti obklopují celou továrnu. Domin, Helena a ostatní se dozví, že roboti se dostali už i do elektrárny, čímž pochopí, že je s nimi konec. Do dveří vtrhne Nána a začne vykřikovat, načež znovu odběhne. Zde její výstup skončí.

44. Na kolena! Přišla hodina soudu!

Ju: 무릎을 꿇으라! 심판의 시간이 왔다! (EXPL, KS)

Kim: 무릎을 꿇어라! 심판의 시간이 다가왔도다! (EXPL, KS)

Na kolena pravděpodobně nelze do korejštiny přeložit, aniž by neproběhla explicitace slovesa „kleknout“ (꿨다), které lze vidět u obou překladů. Nána v obou překladech používá neformální rozkaz.

...

45. Dělejte pokání, nevěřící! Je konec světa! Modlete se! (Běží pryč.) Hodina soudu –

Ju: 믿음이 없는 사람들이여, 회개하라! 세상의 종말이다! 기도하라! (달려 나간다) 심판의 시간이 왔다— (**EXPL, KS**)

Kim: 회개하라, 너희 불신자들이여! 세상의 종말이 왔도다! 기도하라! (무대 밖으로 달려 나간다.) 심판의 시간이 ... (**KS, ZSZ, EXPL**)

V překladu Ju došlo k explicitaci původního *nevěřící* na „lidé kteří nemají víru“ (믿음이 없는 사람들). Naopak v překladu Kim je termín 불신자들 úplným ekvivalentem pro „bezvěřce“, překladatelka použila i zájmeno 너희, které odkazuje na druhou osobu množného čísla a je velice neformální.

K explicitaci dále došlo u překladu Kim v druhé větě, překladatelka konkretizovala, že „přichází konec světa“. Podobně explicitovala Ju poslední větu, kde také přidává upřesnění „(hodina soudu) přichází“.

DISKUZE

V této práci proběhla analýza postavy Nány z Čapkova dramatu R.U.R. ve dvou korejských překladech od Kim Hūsuk (2015) a Ju Sōnbi (2020). Postava Nány je charakteristická především pro svůj nespisovný styl (konkrétně se v jejích promluvách vyskytují prvky obecné češtiny), pro svou silnou víru v boha a dále nenávist vůči robotům. Tyto její rysy dotváří celkový charakter této postavy, který má zobrazovat obyčejný lid (v díle byla Nána představena jako „hlas lidu“). V překladech se však tyto rysy vyskytují pouze částečně.

Oba překlady byly totiž přeloženy prostřednictvím spisovné korejštiny, pouze u překladu Kim lze považovat záměnu samohlásky „ㅏ“ namísto „ㅑ“ jako nespisovnou, neboť vychází ze soulského nářečí. Přestože ze zmíněného nářečí vznikl dnešní standardní korejský jazyk, tato odchylka za standardní považována není. Překladatelka však tuto záměnu samohlásky použila také u promluv jiných postav, nelze se tedy domnívat, že její snahou bylo zvýraznění Nániny nespisovné mluvy. V obou překladech se naopak vyskytují prvky hovorovosti, která jak již bylo zmíněno výše, nelze jednoznačně zařadit mezi spisovnou či nespisovnou podobu. Hovorovost se v obou překladech tak projevuje stahováním pádových (*igōn, gōl* 이 건, 걸) nebo slovesných koncovek (*čchjo* 죠). Tato situace, kdy došlo k překladu nespisovných prvků prostřednictvím spisovné korejštiny, se ale mohla do určité míry očekávat, neboť například Levý (1998) nedoporučuje dialekty či interdialekty překládat prostřednictvím druhého jazyka, ale spíše je ignorovat. Naopak Kufnerová (1994) tvrdí, že pokud mají nespisovné prvky určitou charakterizační funkci, je třeba nalézt odpovídající řešení v cílovém jazyce. Za takové řešení lze považovat například používání lexikálních výrazů, které jiným způsobem mohou naznačovat Nánin charakter nevzdělaného člověka.

Naopak charakter Nány, jakožto silně nábožensky zaleženého člověka, je v obou překladech převeden velmi výstižně. Mezi korejskými překlady jsou však vidět patrné rozdíly. Například pro překlad termínu „stvořit“ (myšleno stvoření člověka bohem) použila překladatelka Ju výraz *mandŭlta* 만들다, který je velmi obecný a používá se v mnoha různých slovních spojení. Výraz *čchangdžohada* (창조하다) užitý překladatelkou Kim je pak vhodnějším ekvivalentem k danému termínu.

V českém originále je Nána zobrazena jako člověk, který chová silnou nenávist k robotům a už jen použití slova „robot“ se jí hnusí. Toto slovo použila pouze jednou při čtení novinového článku. V obou korejských překladech je Nánina nenávist sice adekvátně převedena, avšak obě

autorky se dopustily pojmenování „robot“ (로봇) i v Nániných běžných promluvách, čímž mohly v tomto směru neúmyslně ubrat na intenzitě její nenávisti vůči robotům. Naopak v některých promluvách, kde jsou roboti v českém originále naznačeni zájmenem nebo podmětem nevyjádřeným, používají obě překladatelky velice hanlivý výraz *nom* 놈, kterým Nána roboty hrubě uráží. Opakované užívání tohoto výrazu zároveň naznačuje nízkou úroveň znalosti jazyka a kultury mluvčího, což může přispět k vnímání postavy Nány jakožto nevzdělaného člověka.

V rámci analýzy prostřednictvím Pymovy typologie překladatelských řešení bylo zjištěno, že překladatelky se nejčastěji uchýlovaly k používání explicitace, nové úrovni vyjádření, kopírování pevných frází, změny důrazu ve větě a resegmentace. Naopak se v replikách se vůbec neobjevovala shoda idiomů, kopírování morfologie, kopírování prozodických prvků či nové umístění v textu. Překlad Ju lze pak považovat za více doslovný, protože se v rámci možností snažila držet struktury původní textu. Naopak překladatelka Kim se v některých promluvách odchýlila od původní větné struktury a v některých replikách vynechávala i celé věty nebo naopak přidávala vlastní obsah (např. replika č. 32). Je na místě zmínit, že Pymova typologie, jak sám autor zmínil, je velice jednoduchá na použití, avšak analýza textu této práce ukázala, že v některých situacích nelze jednoznačně určit konkrétní řešení.

ZÁVĚR

Tato práce si dala za cíl analyzovat jazyk postavy Nány ve dvou korejských překladech Čapkova dramatu R.U.R. Zkoumán byl nejen způsob, jakým byl nespisovný jazyk (obecná čeština) převeden do korejského jazyka, ale také to, jak samotný charakter postavy Nány může působit na korejského čtenáře.

Začátek literární části se zabývá počátky české literatury a českého jazyka v Jižní Koreji. Pozornost byla věnována také bližšímu seznámení se s analyzovaným dílem, a to jak z literární, tak historické stránky. V další části se autorka této práce soustředila na rozbor jazykových útvarů jak českého, tak korejského jazyka, a to zejména z důvodu specifikace určitých částí nespisovného jazyka, které jsou hlavním znakem postavy Nány, na jejíž promluvy a analýzu překladu byla tato práce zaměřena. V dalších kapitolách jsou pak uvedeny tradiční překladatelské postupy, po nichž následuje konkrétní překladatelská strategie, jež byla použita při analýze obou korejských překladů v této práci. Zároveň se zde autorka práce zmiňuje a podrobně charakterizuje nejčastější problémy, s nimiž se překladatelé běžně setkávají, a které byly nejvíce charakteristické pro překlady uváděné v této práci. Poslední kapitola literární části této práce se pak již konkrétně zabývala překladem z korejštiny a do korejštiny.

Praktická část se detailně věnovala všem Nániným replikám v díle R.U.R, které byly postupně uváděny v českém jazyce, poté v korejském překladu od Ju Sŏnbi, následovaném překladem od Kim Hŭisuk. Po každé vypsání repliky pak následovala samotná analýza pomocí zmíněné Pymovy typologie překladatelské řešení a také vysvětlení klíčových lexikálních výrazů či pragmatických jevů.

Ze závěrů této práce vyplývá, že prvky obecné češtiny, které významně charakterizují postavu Nány, jsou při překladu do korejského jazyka v obou případech do značné míry eliminovány, text byl totiž přeložen prostřednictvím spisovného jazyka s náznakem hovorovosti. Samotný charakter Nány, jakožto silně věřící ženy považující roboty za hřích, je však převeden velice obdobně a korejský čtenář může postavu Nány vnímat stejně tak, jak čtenář originálu. V rámci analýzy se pak Pymova typologie jeví jako snadno použitelná, avšak je třeba brát v potaz, že v některých případech může dojít k obtížnému zvolení konkrétního řešení.

Zajímavým, avšak poměrně náročným, námětem pro budoucí výzkum v této oblasti by mohlo být srovnání replik všech postav vůči postavě Nány. V českém originálu byla Nána

odlišná od ostatních postav prostřednictvím nespisovné řeči, nenávisti vůči robotům a své silné víry v boha. Tyto rysy, jak již je zmíněno výše, bylo převedeny pouze částečně, avšak je možné, že v korejských překladech mohlo dojít naopak ještě k jiným rysům, které by byly zřetelnější právě při komparaci s ostatními postavami.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární zdroje

ČAPEK, Karel. (překlad: Ju Sŏnbi). *R. U. R. Rodžum Junibŏsŏl Robot*. Korejská republika: Iŭm, 2020. ISBN: 9788993166088.

ČAPEK, Karel. (překlad: Kim Hŭisuk). *Robot Rodžumŭi Junibŏsŏl Robot*. Korejská republika: Mobidik, 2015. ISBN: 9788976968968.

ČAPEK, Karel. *Dramata: Loupežník: R.U.R.: Věc Makropulos: Bílá nemoc: Matka*. 1.soubor. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1994. Dostupné také z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/81/rur.pdf>

Sekundární zdroje

BEČKA, Josef, Václav: Úvod do české stylistiky, Praha, 1948.

BOZDĚCHOVÁ, Ivana. O češtině a její výuce v Jižní Koreji. *Bohemystika*, Roč. 1 (2011) č. 11. s. 14-26.

BRADBROOK, Bohuslava. *Karel Čapek – hledání pravdy, poctivosti a pokory*. Praha: Academia, 2006. ISBN 8020013857.

CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2015. ISBN 9788024628349.

ČAPEK, Karel, a Jiří BRABEC, HALÍK, Miroslav, ed. *Poznámky o tvorbě*. Praha: Československý spisovatel, 1959.

ČAPEK, Karel. O slově robot. *Lidové noviny*. 24. 12. 1933. <https://www.lidovenoviny.cz> [online]. [cit. 2023-08-12]. Dostupné z: <https://www.lidovenoviny.cz/ctecka.aspx?d=24.12.1933&e=LN1#strana=12>

ČERNÝ, František. *Premiéry bratří Čapků*. Praha: Hynek, 2000. ISBN 80-86202-36-4.

DUKÁTOVÁ, Jana. *Translatologická analýza překladu korejského románu Vegetariánka do češtiny se zaměřením na řeč postav*. Diplomová práce, vedoucí Horák, Tomáš. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav asijských studií, 2020.

HALÍK, Miroslav. *Karel Čapek: život a dílo v datech*. Praha: Academia, 1983.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Učebnice pro vysoké školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980

HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

HUGO, Jan a kol. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3. rozš. vydání. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN 978-80-7345-198-1.

JAKOBSON, Roman. „On Linguistic Aspects of Translation“. In: *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti. London and New York: Routledge, 1959/2000. ISBN 0-203-44662-3.

KIAER, Jieun. *The Routledge Course In Korean Translation*. Routledge: London and New York, 2018. ISBN: 978-1-315-61821-0.

KIM, Kjudžin. Česká literatura v Korejské republice. *Slovo a Smysl: Bohemistika doma a ve světě*, roč. 9 (2012), č. 18. [online]. [cit. 2023-08-11] Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/407>

KNITTLOVÁ, Dagmar, et al. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-14-8.

LEE, Ikseop & RAMSEY, S. Robert. *The Korean Language*. Albany: State University of New York Press. 2000. ISBN: 0-7914-4831-2.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall, 1988. ISBN 0-13-912593-0.

NIDA, Eugene. „Principles of Correspondence“. In *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti. London and New York: Routledge. 1964/2000. ISBN 0-203-44662-3.

PUCEK, Vladimír. Dějiny koreanistiky. *Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu*. 2015. s. 41. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: http://korea.ff.cuni.cz/system/files/dejiny_koreanistiky.pdf

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2178-4.

PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-4957-3.

PUCEK, Vladimír. *Úvod do studia koreanistiky*. Praha: SPN. 1982. ISBN 17-049-82.

PYM, Anthony. *Translation solutions for many languages: Histories of a flawed dream*. London: Bloomsbury Academic, 2016. Bloomsbury advances in translation. DOI: 10.5040/9781474261128. ISBN 978-1-4742-6113-5. Dostupné také z:

<https://www.bloomsburycollections.com/book/translati-on-solutions-for-many-languages-histories-of-a-flawed-dream/>

SAPIR, Edward. *Culture, Language and Personality*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1956. ISBN 9780520011168.

SGALL, Petr. *OBECNÁ ČEŠTINA*. Univerzita Karlova v Praze, 2012. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/sgall/sga-001.pdf>

Internetové články

Čapkova hra R.U.R slaví úspěch v Soulu. Hraje se tam znovu po 40 letech. *iROZHLAS*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/kultura_divadlo/capkova-hra-r-u-r-slavi-uspech-v-soulu-hraje-se-tam-znovu-po-40-letech-_201305041606_mkopp

Ingangwa kigje, kūrigo irhanūn inganūi kongdžon. *Wolgan Kungnipkūkchang*, Roč. 356 (2019), [online] [cit. 2023-09-18]. Dostupné z: <https://www.ntok.go.kr/Community/Webzine/Details?articleId=174220&chapterId=42861>

Katedra českých a slovenských studií na HUFS, [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: http://builder.hufs.ac.kr/user/indexSub.action?codyMenuSeq=4619842&siteId=czeh&menuType=T&uId=1&sortChar=A&menuFrame=left&linkUrl=1_2.html&mainFrame=right

Kim Hüisuk. Yes24. [online] [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.yes24.com/24/AuthorFile/Author/168526>

Kim Kyuchin (Kju-Džin). *České literární centrum*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/bohemist/kim-kyuchin-kju-dzin-cz-2/>

Letošním laureátem Ceny Jiřího Theinera se stal jihokorejský profesor Kim Kjo-čin. *Velvyslanectví České republiky v Soulu*. [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/seoul/cz/uzitecne_odkazy/letosnim_laureatem_ceny_jiriho_theinera.html

Robotūi tchansäng... Čchapchekū 'R.U.R' 100čunjön wanjōkpchan. *Yōnhamnyusū*. [online] [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.yna.co.kr/view/AKR20200422087600005>

Rozhovor Kim Kjudžina vedený Olgou Pavlovou. Originály v češtině studenti někdy musí „protrpět“. *PLAV: Měsíčník pro světovou literaturu*, roč. 3 (2021), [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.svetovka.cz/2021/04/03-2021-rozhovor2/>

Ústav pro jazyk český. [online]. [cit. 2023-010-23]. Dostupné z: <https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/zajimave-dotazy/220519-zajimave-dotazy-kimci.html>

Slovníkové zdroje

만물. *Slovník standardní korejštiny (National Institute of Korean Language)*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z:

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EB%A7%8C%EB%AC%BC>

사냥개. *Slovník standardní korejštiny (National Institute of Korean Language)*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%82%AC%EB%83%A5%EA%B0%9C>

아가씨. *Slovník standardní korejštiny (National Institute of Korean Language)*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%95%84%EA%B0%80%EC%94%A8>

천치. *Slovník standardní korejštiny (National Institute of Korean Language)*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%EC%B2%9C%EC%B9%98>

하느님. *Slovník standardní korejštiny (National Institute of Korean Language)*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do>

같다. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://korean.dict.naver.com/koendict/#/entry/koen/24ebbd7cc4e94afb8d63f80eb38a5197>

맛이 가다. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://dict.naver.com/dict.search?query=%EB%A7%9B%EC%9D%B4%20%EA%B0%80%EB%8B%A4&ie=utf8>

짐승. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://ko.dict.naver.com/#/search?range=all&query=%EC%A7%90%EC%8A%B9>

Convulsion. *Cambridge dictionary*. [online] [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/convulsion>

-람. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://korean.dict.naver.com/koendict/#/entry/koen/30bafd4b6c4548e9bd5944744f1f5e8a>

Bodejt'. *Wikislovník*. [online] [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/bodej%C5%A5>

녀석. *Naver dictionary*. [online] [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: <https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/699d80e0434e45a8b4126a01f0bbc573>